...ДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

47-дохи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

...ядай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

(...2165) | 1969 оной ноябриин 8, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Коммунизм байгуулжа байгша, бүхы дэлхэйн ажалшадай сүлөөтэ байдалай, зол жаргалай түлөө шэн зоригто тэмсэлшэ—агууехэ совет арадта алдар соло!

(1969 оной ноябриин 6-да болоhон баярай заседани дээрэ Н. В. Подгорный хэhэн элидхэлhээ).

...ҮҮЕХЭ ОКТЯБРИИН СОЦИАЛИС РЕВОЛЮЦИИН 52 ЖЭЛЭЙ ОЙ

...ин 52 жэлэй ойе совет арад мүнөө тэмдэг-... илалта хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе... ин ба коммунизмын үе сагые—нээжэ үгөө, ...льна сүлөөрэлгын түлөө бүхы түбинүү-... хүгжөөлгэдэ хүсэтэ түлхисэ болоо. Манай ... тэмсэлэй тушэг түлгүүринь болоно байна. ...баатарлиг туйлалтанууд, тэрэнэй бүхы ...революциие эмхидхэгшэ ба тэрэнэй ...түрүүшын социалис гүрэниие байгуулагша ...ябоотой. Ленинэй нэрые дурдан, совет арад ...ислаанта hайндэрөө угтажа байна.

...социалис революциин 52 жэлэй ойдо зо-...ай ажалшадай депутадуудай Соведэй ба пар-

КРЕМЛИИН СЪЕЗДНҮҮДЭЙ ОРДОН СОО БОЛОhОН БАЯРАЙ ЗАСЕДАНИ

тиин городской комитедэй баярай заседани Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо ноябриин 6-да болоо.

Ниислэлэй предприятинуудай худэлмэришэд, инженернүүд, эрдэмтэд, культурын ажал ябуулагшад, Совет Армиин сэрэгшэд, Москва шадарай колхоз, совхозуудай ажалшад ордон соо олоороо суглараа.

Гадаадын айлшад, харин дипломадууд байлсаа.

Нүхэд Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев болон М. С. Соломенцевой баярай заседаниин президиумдэ эрэжэ hууxада, суглараhад нэрьемэ альга ташалгаар тэдэниие угтаа.

Манай орондо албанай хэрэгээр айншалжа ерэhэн Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын Центральна Комитедэй Президиумэй түрүүлэгшэ, Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын революционно правительствын Консультативна соведэй түрүүлэгшэ доктор Нгуен Хыу Тхо, Суданай Демократическа Республикын Революционно соведэй түрүүлэгшэ, премьер-министр ба зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главнокомандалагша генерал-майор Джафар эль-Нимейри президиумдэ hуулсаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай түрүүлэгшэнэр, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд, СССР-эй министрнүүд ба комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, партиин ветерануд, ниислэлэй советскэ, партийна ба ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд, лётчик-космонавтнууд президиумдэ мүн лэ hуужа байна.

Москва городой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкэмэй түрүүлэгшэ **В. Ф. Промыслов** заседаниие нээгээ.

Баярай заседаниин нээгдэhэн тээрэ соноскогдохо Советскэ Союзай гимны аялган ордон соо зэдэлээ. «Ленинэй туг доро коммунис байгуулалтын шэнэ илалта тээшэ дабшая» гэhэн элидхэл КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный хэбэ.

...ЕНИНИЗМЫН ТУГ ДОРО КОММУНИС БАЙГУУЛАЛТЫН ШЭНЭ ИЛАЛТАНУУД ТЭЭШЭ ДАБШАЯ

1969 ОНОЙ НОЯБРИИН 6-да БОЛОhОН БАЯРАЙ ЗАСЕДАНИ ДЭЭРЭ НҮХЭР Н. В. ПОДГОРНЫН ХЭhЭН ЭЛИДХЭЛ

...ленинскэ пар- ...Россин хүдэлмэри- ...табин хоёр жэлэй ...үүехэ Октябриин ...тай холбоотойгоор ...ко байhан бүхы ...түүхэтэ хубилалта- ...идэнэр ажаhууна-

...трэлтэнэй түүхэдэ ...ын болоhон үе ...илалта хадаа им- ...лэй эзэрхэг түрим- ...политикада эсэр- ...ба национальна ...бүхы түбиин ара- ...лэй хүгжэлтэдэ ...божо үгэhэн бай- ...түшэг тулгууринь ...боложо үгөө. Со- ...ида, экономическа ...иа хүсэ шадалые ...лэй туйлаhан ам- ...лэй гадаадын по- ...ида эсэргүү бүхы ...ые бэхижүүлгэдэ ...hалнашье.

... Октябриин ал- ...лис хани нэгэлэ- ...табан жэлэй тур- ...бана. Польшын, ...иин арадуудай ...hаар хорин табан ...ДР-эй—немец га- ...рын социалис гү- ...hаар 20 жэлэй ...юциин 10 жэлэй ойе совет хүнүүд, бусад аха дүү оронуудай ажалшад мүнөө жэлдэ баяр баясхалантайгаар тэмдэглээ. Эдэ hайндэрнүүд дэлхэйн социализмын угаа ехэ, түүхэтэ туйлалтанууд тухай тусхай тоосоон боложо үгэнэ гээшэ.

Мүнөө үе сагай бусад гол революционно отрядууд — уласхоорондын худэлмэришэнэй худэлөөн, национальна сүлөөрэлгын хүсэнүүд шууд сэхээр бэхижэнэ, шэнэ амжалтануудые туйлана. Дэлхэйн социализмтай тэдэнэр улам бүри ехээр hаналаа нэгэдэдэг боложо байнхай. Коммунис ба худэлмэришэнэй партинуудай Москвада болоhон уласхоорондын зүблөөн империализмда, тэрэнэй эзэрхэг түримхэй түсэбүүдтэ эсэргүү, арадуудые үлэсхэлэн, үгытэй байлгаха, тэдэниие экономическа ба политическэ талаарнь богоолиолхо политикада эсэргүүсэн тэмсэхэ хэрэгтэ бүхы революционно, демократическа хүсэнүүдэй нягта жагсаалгые, нэгэдэмэл ябуулгые хангаха саашанхи шэнэ харaа зам нээжэ үгөө.

Бүгэдэ арадай hайндэрэй—сэсэн мэргэн теоретик, пролетарска революциие эмхидхэгшэ ба тэрэнэй вождь, дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэниие байгуулагша Владимир Ильич Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн гүйсэхын урда тээхэнэ Октябриин табин хоёр жэлэй ойе бидэнэр hайндэрлэжэ байнабди. Ленинизм хадаа хүдэлмэришэн ангиин уг зорилгын илан мандахын түлөө, социализмын ба коммунизмын илаhын түлөө тэмсэлдэ коммунис хүдэлөөнэй туйладаг бүхы амжалтануудай үндэhэ hуури болоно. Ленинэй үзэл суртал революционно үзэл бодолой ба революционно ябуулгын хэтэ мүнхын бодото эшэ үндэhэн, хүн түрэлтэнэй зол хубиин түлөө олон миллион тэмсэлшэдэй илалта түгэлдэр туг болоно.

Советскэ Союзай, дэлхэйн бүхы социалис оронуудай хүсэ шадалай ургалта, революционно ба түрүү үзэл бодолто хүсэнүүдэй амжалтанууд хадаа Агууехэ Октябриин үзэл сурталай илан мандалга, Ленинэй сургал бололдо тааруугаар мүнөөнэй түүхын хүгжэжэ байhанай эгээн лэ эли тодо гэршэ болоно гэжэ бидэнэр тоолонобди.

...измын үзэл сурталай, Октябриин ...урталай зохёон байгуулхы хүсэн

...ын байгуулалта, ...дэй бодото хэрэг ...ажалшадай поли- ...янгаад, хамагай ...ин талаар батажа- ...гаран жэлэй хүг- ...гэршэлжэ үгэ- ...үүехэ Октябриин ...тэрhэн жэл бүхэ- ...дэбжэлтэтэй, со- ...льна байдалай ба ...хүгжэлгын эхин ... hуури болгошо ...хүгжэлтэтэй би- ...дэг байнабди.

...ээрэр манай оро- ...й, колхозно та- ...ревциин коммунис ...ые амжалтатай- ...циализмын бүлюу ...hайнаар хэрэглэ- ...засагай тогто- ...жэлнүүдтэ арадай ...түүхэ харуулжа ...мүнөө жэлэй— ...ынхи урда тээхи ...мэдээнүүд ха- ...рэнхы хэмжээнэй, национальна доход ехэ болголгын талаар КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй гол даалгабаринууд дүүргэгдэнэ. Табан жэлэй дүрбэн жэлэй турша соо промышленна продукциин ургалта (1969 оной хүлеэгдэжэ байhан үрэ дүнгүүдые хараада абахада) 39 шахуу процент болохо, Директивэнүүдээр хараалагдаhан хурдабшалые үлүүлхэ байна.

Мүнөө жэлдэ 690 миллиард шахуу киловатт-час электрын эльшэ хүсэн, 329 миллион тонно нефть абтаха, 110 миллион үлүүтэй тонно булад хайлуулагдаха, 47 миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдаха байна.

Машина бүтээгшэд, тусхайлбал прибор бүтээлгын ба радиоэлектроникын худэлмэрилэгшэд, тэрэшэлэн химическэ ба нефтехимическэ промышленностиин худэлмэрилэгшэд, тайлбарилан хэлэбэл, бүхы арадай ажахыдахи научно-техническэ дэбжэлтые шиидхэхы ёhоор тодорхойлдог, тэрэнэй байгууламжада горитой нүлөө үзүүлдэг тиимэ hалбаринуудай худэлмэрилэгшэд горитой үрэ дүнгүүдые туйлаа. Эдэ hалбаринуудта продукци гаргалгын жэлэй дунда зэргын хурдабшалал 12-hоо 25 тухай хүрэтэр процент болоно. Энэ хадаа бүхы промышленностьдахи дунда зэргын хэмжээнhээ ехэ байна бшуу. Арадай хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ түсэбтэ даалгабаринуудhаа түргэнөөр дээшэлүүлэгдэнэ.

Ороной промышленно-үйлэдбэриин хүсэ шадал ургажал байhаар. Имагтал hүүлшын дүрбэн жэлэй турша соо гүрэнэй мянга табан зуу шахуу томо промышленна предприяти баригдажа, ашаглалгада үгтөө.

Тиихэтээ хамта ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлнэ, энэнь юун дээрэhээ харагданаб гэхэдэ, урдахи табан жэлэйхидэ орходоо бүри түргэнөөр национальна олзо доход ба ажалай бүтээсэ дээшэлнэ. hүүлшын дүрбэн жэлэй турша соо ороной ниитын продукциин нэмэлтын 85 процентын ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй ашаар хангагдадаг байhан баримта маанадта илангаяа үнэтэй байна бшуу.

Энэ хадаа совет хүнүүдэй зохёон байгуулхы ажалай, энэ жэлдэ— В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаhан бүгэдэ арадай мүрысөөнэй дэлгэрhэн жэлдэ олониитэ ажалшадай зохёохы эдэбхи хэшээлэй шэнээр дээшэлhэнэй эгээн лэ шухала үрэ дүнгүүдынь болоно. Бүхы орониие ехээр дэбжээhэн бүхэсоюзна ленинскэ субботник бултанда мартагдашагүй. Ойн үдэрые үйлэдбэриингөө түсэбүүдые ба социалис уялгануудаа болзорhоонь урид дүүргэжэ тэмдэглэхэ уряатайгаар арадай ажахын бүхы hалбаринуудта олониитын хүдэлөөн дэлгэрээ. Өөhэдынгөө уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэhэн тухайгаа мүнөө олон коллективүүд элидхэн мэдээсэнэ, тэдэнэй эрхимүүдынь ерээдүйн табан жэлэй түсэбөөр хүдэлжэ байнхай.

Бүгэдэ арадай мүрысөөнэй шэнэ далайса мүнхэ Ленинэй хэлэhэн дүлэтэмэ үгэнүүдые гайхамшагаар лаблажа үгэнэ. Тэрэ маанадта, коммунизм байгуулагшадай бүхы үетэндэ сэхэ хандан нигэжэ хэлээ hэн: «Шэнэ общество байгуулхабди!.. Угаа ехэ бэрхэшээлнүүд, бэрхэтэй хэрэг эрхилжэ байхада заатагүй гарадаг алдуунууд маанадые айлгахагүй. Юуб гэхэдэ, ажалай бүхы дүршэл ба заншалнуудые шэнэдхэлгэ хэдэн арбаад жэл соо бэелүүлэгдэхэ хэрэг болоно... «Бултадаа нэгэнэй түлөө, нэгэн бултанай түлөө» гэhэн гуримые, «Хүн бүхэн шадабарингаа зэргээр, хүн бүхэн хэрэглэмжынгээ зэргээр» гэhэн гуримые олониитын үдэр бүриин заншал болгон нэбтэрүүлхын тулада, коммунис журам ба коммунис ажалые удаа дараалуулан шууд нэбтэрүүлхын тулада бидэнэр хүдэлхэбди». (Зохёолнуудай хүсэд суглуулбари, 41-дэхи том, 108-дахи хуудаhан).

Вождиин энэ уряае парти, совет хүнүүд ходоодо дүүргэдэг байгаа, дүүргэнэ. Город ба хүдөө тосхонуудтахи манай угаа ехэ байгуулалтын бүхы hалбаринуудтахи хэрэгтэ, ажалда, олониитынгээ уялгада хүн бүхэнэй хандалгада—эгээн лэ гол юумэндэ бидэнэр саашадаашье ехэ анхаралаа хандуулхабди.

Ажабайдалhаа уламжалан, промышленностиин, барилгын, транспортын талаар, хүдөө ажахые хүгжөөлгөөр шэнэ, бүри ехэ далайсатай ба улам орёо зорилгонууд маанадай үмэнэ табигдана.

Баруун Европын гү, али Хойто Америкынхидэ орходоо байгаалиин басагай уларилай hураггүй муу эрхэ байдалда манай ороной ехэ хубин дээрэ бидэнэрэй хүдөө ажахые эрхилдэг байhамнай мэдээжэ. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин тогтууритай hайнаар ургаха эрхэ байдал бии болголго угаа ехэ удха шанартай гэжэ тоолодог дээрэhээ колхоз, совхозуудые техникээр шэнээр зэбсэглэхэ, газар hайжаруулха, хими хэрэглэхэ, газар таряалан бүри болбосоноор эрхилхэ, тэрэшэлэн кадрнуудые бэлдэхэ, гэдэнэй урмашал ба харюусалгые дээшэлүүлхэ үргэн программые парти ба гүрэн бэелүүлнэ.

Партиин шиидхэбэринүүдэй ёhоор бэелүүлэгдэhэн хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд колхоз, совхозой үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ hайнаар нүлөөлөө. КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумhээ хойшо үнгэрhэн табан жэлэй турша соо хүдөө ажахын бүхы продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээн урда тээхи табан жэлэйхидэ орходоо 19 тухай процентээр нэмээ. Ашаг үрэ дээшэлүүлгын, полинуудай ургасые, мал ажалай ба шубуунай ашаг шэмые дээшэлүүлгын ашаар мүнөө хүдөө ажахын продукциин гол түлэб нэмэдэг байhаниинь hайшаалтай.

Мүнөө жэлдэ хүдөө ажахын олон томо районуудта сагай уларил таарууггүй байгаа. Зүгөөр манай алдарта колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ба мэргэжэлтэдэй оролдосотойгоор ажаллаhанай, эмхитэй байhанай ашаар, сагай уларилай муу байhанhаа хохидоhон ажахынуудта гүрэнэй зүгhөө үзүүлhэн туhаламжын ашаар мүнөөнэй хүдөө ажахын жэл бүхы дээрээ муу бэшэ үрэ дүнтэйгөөр дүүрэжэ байна. Продукци бүхы дээрэнь абалгын хэмжээн 1961—1965 онуудай жэл бүриин дунда зэргын хэмжээнhээ нилээд ехэ байха болоно бшуу. Октябриин 52 жэлэй ой хүрэтэр ороной олонхи колхоз, совхозууд гүрэндэ орооhо таряа, техническэ ургамал, хартаабха, овощ болон бусад продуктнуудые худалдаха түсэбүүдээ мүнөө дүүргэнхэй. Хүдөө ажахын продукци тушаалга үргэлжэлhээр.

Орооhо таряа худалдаха талаар тогтоогдоhон түсэбүүд хубилашагүй гэжэ мэдээжэ байна. Зүгөөр таряан орондо улам бүри ехээр хэрэгтэй болодог, тиин түсэбhөө гадуур худалдагдаhан таряае абалгын ба тушаалгын сэнгүүдые дээшэлүүлжэ гүрэн урмашуулдаг байна. Экономическа иимэ харилсаанууд колхоз, совхозуудта олзотой. Энэ хадаа хүн зониие хангалгые саашадань hайжаруулха, промышленностьда түүхэй эд бүри ехээр үгэхэ зорилгоор социалис газар таряалангай ба мал ажалай бүхы арга боломжонуудые улам бүри хүсэдөөр ашаглахыень хүдөөгэй ажалшадhаа хүлеэжэ байhан манай бүхы обществодо ашатай туhатай байна бшуу.

Гарзада оронгүйгөөр, хүдөө ажахын шэнэ жэлые найдамтайгаар угтахын тулада бии байhан бүхы материальна арга боломжонуудаа, тэжээл болон үрэhэ хүрэнгэнүүдэйнгээ нөөсэнүүдые эзэн ёhоор хэрэглэхэ гээшэ мүнөө юунhээшье дутуугүй шухала болонхой. Мүн хүдөө ажахын үйлэдбэриие бүхы дээрэнь бүри болбосоноор эрхилхын тулада экономическа онол аргануудые, мүн хүдөөдэхи эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриин бүхы онол аргануудые хэрэглэхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Колхозно таряашадта мүнөө угаа шухала ушар болохоёо байна. Удахагүй энэ зал соо колхознигуудай гурбадахи съезд колхозой шэнэ Жэшээтэ Уставые баталан абаха. Энэ съезд хадаа колхозно байгуулалтые бэхижүүлгэдэ, колхозно демократиие хүгжөөлгэдэ томо алхам болохо байhаниинь, хүдөө ажахые шууд сэхээр хүгжөөхэ бүгэдэ арадай зорилго шиидхэлгэдэ тэрэнэй хүдэлмэриин hайнаар нүлөөлхэ байhаниинь сэхэмтэй.

Коммунис байгуулалтын аша туhа хадаа арадай ажахын али бүхы hалбаринуудай ходоодо жэгдэ таарууу байха, хүдэлмэриинь харилсаа холбооень hайжаруулха эрилтэ табина. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, имагтал тус тус предприятинууд бэшэ, харин арадай ажахын бүхы хубинууд бултадаа жэгдэ hайнаар, hаадгүйгөөр хүдэлхэ ёhотой. hаад түбэг тохёолдоо hаа, бүхы обществодо ехэ гарза ушаруулдаг гээшэ. Энээнтэй дашарамдуулан, тусхайлбал, транспортын, илангаяа түмэр замай ба автомобильна транспортын хүдэлмэриие hайжаруулха тухай хэлэхэ хэрэгтэй.

Барилгын организацинуудай хүдэлмэридэ үзэгдэдэг горитой дутуунууд арадай ажахыда нилээд hаад ушаруулна. Капитальна барилга түсэблэлгые hайжаруулха, барилгашадай материальна урмашалые дээшэлүүлхэ талаар хэмжээнүүдые КПСС-эй ЦК ба Советскэ правительство hаяхан баталан абаhан байна. Тиигэжэ барилга хүгжөөлгөөр шанарайнгаа талаар шэнэ алхам хэхэ таарамжатай эрхэ байдал бии болгогдоо. Тус hалбариие эмхидхэгшэд, барилгашад энэ хэрэгые өөhэдөө мүнөө шиидхэхэ зэргэтэй.

Социалис үйлэдбэриин ургалта арадай байдал hайжаруулха ба арадай болбосоролые дээшэлүүлхэ үндэhэ hуури болоно. Энэ хадаа ажалшадай байдалда боложо байhан эли бодо хубилалтануудhаа тодорхойгоор харагдана. Табан жэлэй эхилhэнhээ хойшо хүн бүхэндэ абажа үзэбэл, бодото олзо доходынь дүрбэнэй нэгэ хубяар дээшэлээ. Мүнөө 40 гаран миллион совет хүн шэнэ, аятай зохид байрануудта ороо, гэр байрала үргэдхөө, гэр байра барилгын түсэбүүдые дүүргэлгэ табан жэлэй эсэс хүрэтэр 55 миллион шахуу хүниие шэнэ байрада оруулха арга олгоно.

Соёл культурын ба гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалгын эмхи зургаануудай барилга ба тэдэнэй хүдэлмэриие hайжаруулга манай орон дотор ехэ удха шанартайда тоологдодог. hүүлшын дүрбэн жэлэй турша соо социально-культурна хэрэглэмжын гаргашануудта имагтал гүрэнэй бюджедэй гаргаша 34 процентээр нэмээ. Ниитын хэрэглэмжын фонднуудhаа ажалшадта үгтэдэг түлөөhэнүүд ба хүнгэлэлтэнүүд энэ жэлдэ 59 миллиард түхэриг болохо байна.

Тиихэтээ хамта хэhэн ажалайнь түлөө түлөөhэн ажалшадай хэрэглэмжые хангаха гол эшэ үндэhэниинь байhан зангаараа. Бага ба дундуур салин абадаг худэлмэрилэгшэдэй түлөөhэн hүүлэй жэлнүүдтэ горитойгоор дээшэлүүлэгдээ. Эдэ ба бусад хэмжээ ябуулгануудай ашаар бүхы худэлмэришэдэй ба алба хаагшадай hарын дунда зэргын мүнгэн салин табан жэлэй эхинhээ хойшо 22 процентээр дээшэлхэ байна. Ниитынгээ ажахыhаа колхознигуудай абадаг олзо доход эли бодоор дээшэлээ.

Харин арадай ажабайдал hайжаруулхын тулада али бүхы амжалтануудай туйлагдаhан, бүхы юумын хэгдэhэн ба хэгдэжэ байhаншье hаань, зарим бэрхэшээлнүүдэй тохёолдодог байhые бидэнэр нюунагүйбди. Манай hанаашын зэргээр бэшэшье hаа, ажалшадай байдал түргэнөөр hайжарна, hүүлшын жэлнүүдтэ хүн зоной олзо доход табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаhанда орходоо түргэнөөр дээшэлнэ.

Арадай байдалай саашадаа hайжаралга ниитын ажалай бүтээсын ургалтаhаа, тэрэнэй сэхэ үрэ дүнгынь болгошо национальна олзо доходой дээшэлэлтэhээ сэхэ дулдыдаха байна. Тиимэhээ энэ талаар бүхы hайн үрэ дүнгүүдэй туйлагдаашье hаань, промышленностьда, хүдөө ажахыда ажалай бүтээсын хараалагдаhанда орходоо удаанаар дээшэлжэ байhан ушар hанаа зобоонгүй байжа шадахагүй болоно бшуу.

Тиимэ дээрэhээ партиин, гүрэнэй, профсоюзай болон ниитын бусад организацинуудай, манай ороной бүхы ажалшадай юрэнхы зорилго гэбэл, ажалай бүтээсын бүри түргэн ургалтые шууд сэхээр, эрид нэтэрүүгээр туйлаха ябадал болоно. Энэ болбол совет хүнүүдэй ажаhуудалые хэлбэришэгүйгөөр hайжаруулха, манай гүрэнэй дотоодын ба гадаадын политикаhаа, тэрэнэй бэеэ хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлгэhээ уламжалан гарадаг бусад хойшолуулашагүй зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгын гол шухала үндэhэ hуури болоно.

Энээнтэй хамта табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлгэ тон шухала удха шанартай юм. Тиигэбэл манай экономикын саашадаа ургахын hайн эшэ үндэhэ табигдаха, мүнөө зохёогдожо байhан шэнэ табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтын үедэ коммунизм байгуулгадаа шэнэ зорилгонуудые шиидхэхэ арга боломжо олгогдохо байна.

Энээниие туйлахын тула нэн түрүүн участок бүхэндэ—завод болон барилга дээрэ, колхоз болон совхоздо, научна лаборатори болон конструкторска бюродо, транспортын, холхеэ холбооной, ажаhуудалай талаар хангалгын предприятинуудта түсэбөөр хараалагдаhан даабаринуудые заатагүй дүүргэхэ гэhэн эрилтэ бидэ бүгэдэнэй үмэнэ табигдана. Имагтал хүн бүхэнhөө, участок бүхэнhөө иимэ эрилтэ хэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, тогтууригүйгөөр хүдэлдэг, даабаринуудаа hулаар дүүргэдэг цехүүд, предприятинууд үшөөл үсөөн бэшэ бии.

Бидэндэ—коммунистнуудта, совет хүнүүдтэ—урагшаа эрмэлзэдэг, шэнэ юумые ходоодоо бэдэрдэг шэнжэ шанар бии юм. hанаагаа амарха ябадалда дурагүйбди. Бидэнэр үргэн алхамаар урагшаа дабшанабди, тиин үсэгэлдэр туйлалта гэжэ сэгнэгдэдэг юумэн мүнөөдэр бидэниие хангагүй. Тиихэ зуураа техническэ дэбжэлтын, экономическа харилсаануудые hайжаруулгын, ажалые, арадай ажахые ударидан хүтэлбэрилхэ ябадалые эрдэм ухаанай ёhоор эмхидхэлгын үндэhэ hуури дээрэ ниитын үйлэдбэриин ашаг олзые эгээн ехээр дээшэлүүлгэдэ гол анхарал хандуулагдана.

Техническэ дэбжэлтын асуудалнуудые парти түрүүшын ээлжээндэ зүн дэгээн табина бэшэ. Бурьялан хүгжэжэ байгаа научна революциин үедэ дэлхэйн социалис байгуулалта ба капитализмын байгуулалта хоёрой хоорондохи экономическа мүрысөөнэй гол зүйлынь энэ hалбарида ... шожо байна.

Манай эрдэм наукын үндэр ... дын хүгжэлтые туйлаhандань би... нэр омогорхонобди. Энээнэй ушө... нэгэ эли тодо гэршэ гэбэл замбуу-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюуртал).

...СР-эй 1969 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ ШАНГУУД

...тральна Комитет ба СССР-эй Министр-...дaa наука ба техникээр ленинскэ ба ...шангуудые олгохо талаар СССР-эй Ми-...дэй дэргэдэхи комитедэй зууршалгые СССР-эй 1969 оной гүрэнэй шангуудые ...олгохо гэжэ тогтоогоо:

...р найман шан олгогдоhон байна. Тусхайл-...овай нэрэмжэтэ атомна хүсэнэй инсти-... хүдэлмэрилэгшэд хүндэтэ шагналда хүр-...рлэгынь физико-математическа наукануу-... Грошевой хүтэлбэреэр тепловой нейтро-...тай ниилэхэдэ үзэгдэдэг туяаталнуудай ...ин байна. Физико-математическа наука-... Б. Н. Самойлов, физико-математическа ...дат В. В. Скляревский болон бусадhаа ... бүлэг атомна ядронуудай талаар ... амжалтатайгаар хэhэнэйнгээ түлөө

...000.000 масштабтай тектоническа карта ...«Евразиин тектоника» гэжэ ном бэшэhэ-...демигүүд А. Л. Яншин, А. В. Пейве ба ...итэд шанда хүртөө.

...урдын литературын поэтика» гэжэ науч-... СССР-эй Наукануудай академиин срод ...итудай (Пушкинска байшан) секторые ...ачев мүн лэ шанда хүртэhэн байна.

...р арбан табан шан олгогдоhон байна. ... Черномордик, Н. И. Беляев, гүрэнэй ...ын ба азотно промышленностиин про-... бүлэг хүдэлмэрилэгшэд, тэрэшэлэн бу-... ба үйлэдбэриинхидэй бүлэг энерго-техно-... ухаалан зохёожо, арадай ажахыда нэб-... шан абаха болоо.

...үү ракетэнууд болон снарядуудые хэрэглэлсэн, мүндэртэй тэмсэхэ онол аргануудые ухаалан зохёоhоной ба нэбтэрүүлhэнэй түлөө шагналда хүртэhэн Н. Ш. Бибилашвили, А. В. Бухникашвили, В. Ф. Лапчева, Е. К. Федоров болон бусад СССР-эй гүрэнэй шангай шэнэ лауреадуудай тоодо оролсоно.

Зүрхэнэй инфаркт үбшые аргалалгые эмхидхэhэнэй, эмнэлгын шэнэ аргануудые ухаалан бии болгоhоной түлөө В. Н. Виноградов, П. Е. Лукомский, Е. И. Чазов болон шагналнуудта хүртөө.

Уралмашзаводой машина бүтээлгын конструкцинуудые гагнадаг цехүүдэй блок соо гагналгын үйлэдбэриие үргэлжэдэнь оньhожоруулха арга оложо нэбтэрүүлhэнэй түлөө Н. А. Бондарев, В. Ф. Лубенская, И. С. Миценгендлер болон бусад;

Түмэр хүйтөөр хабтайлгахадаа, тэдэнэй зузаан, нимгэниие тааруулха автоматическа түхеэрэлгэ бии болгожо нэбтэрүүлhэнэйнгээ түлөө Н. Н. Дружинин, А. Г. **Мирер**, В. М. Колядич ба бусад;

Азербайджанай нефтиин олзоборилгые автомадаар зэбсэглэхэ арга олоhоной ба нэбтэрүүлhэнэй түлөө Абдуллаев Аскер Алекпер оглы Т. М. Алиев, А. М. Мслик-Шахназаров болон бусад;

«Тулауголь» гэжэ комбинадай 39-40 шахтада нүүрhэ малтан абалгые эмхидхэhэнэй, үрэ ехэтэй технологи хараалжа нэбтэрүүлhэнэй түлөө Г. Г. Буров, С. Д. Качармин, Ф. Е. Филиппов, А. В. Черковский болон бусад;

Останкинада 533 метр үндэртэй телевизионно башня бодхоhоной түлөө Е. Н. Сидоров, А. Г. Кольцов, А. К. Таскаев ба бусад СССР-эй гүрэнэй шангуудые абаhан байна.

КПСС-эй Центральна Комитет ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет хадаа литература, искусство ба эрхитектураар ленинскэ ба СССР-эй гүрэнэй шангуудые олгохо талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедэй дурадхалые хаража үзөөд, СССР-эй 1969 оной гүрэнэй шангуудые олгохо тухай тогтоол баталан абаа.

«Явор шадарай харгы» гэжэ нэрэтэй шүлэгүүдэй номсоо оруулагдаhан бүлэг шүлэгүүдэй түлөө А. С. Малышкада литературын талаар шан олгогдоо.

Хүгжэмэй ба концерт табилгын ажал ябуулгын талаар РСФРС-эй арадай артист А. Ф. Ведерников 1966—1967 онуудай концертнэ программын түлөө, композитор Б. А. Чайковский хоёрдохи симфониин түлөө хүндэтэ шагналда хүртэhэн байна.

Зураглан харуулгын искусствын талаар скульпторнууд Ю. Н. Лоховинин, Л. Л. Михайленок, Л. А. Родионов, архитектор Е. М. Полторацкий Каховко шадар «Үльгэр домогто ороhон тачанка» гэжэ памятник бодхоhоной түлөө, тэрэшэлэн Армениин ССР-эй арадай уран зурааша Г. С. Ханджян «Несмолкающая колокольня» гэжэ П. Севагай номой зурагуудые зураhанай түлөө шан абаха болоhон байна.

Кинематографиин ба театральна искусствын талаар режиссернууд Е. Н. Бойковто, М. Ф. Небылицкидэ, операторнууд А. С. Истоминдо, М. Ф. Ошурковто, В. С. Цитрондо, Е. П. Яцунда—«Советскэ союзда алба хэнэб» ба «Арадай үнэн сэхэ хүбүүд» гэжэ үнэн ушар харуулhан фильмүүдэй түлөө; РСФСР-эй арадай артист О. Н. Ефремовтэ—hүүлэй жэлнүүдтэ Москвагай «Современник» гэжэ театрта актерой ба режиссерой хүдэлмэри хэhэнэй түлөө; СССР-эй арадай артист М. И. Царевто—гүрэнэй академическэ бага театрта табигдаhан «Оптимистическая трагедия» гэжэ зүжэгтэ Вожагай, «Үбгэн» гэжэ зүжэгтэ үбгэнэй рольнуудые наадаhанай түлөө шан үгтэхэ болоо.

Архитектурын талаар архитекторнууд А. В. Коротков, В. П. Иванов, И. Б. Орлов, Н. И. Симонов, инженер-конструктор Г. П. Смородин—Навои городой архитектурын түлөө шанда хүртөө.

(ТАСС).

НҮХЭР Н. В. ПОДГОРНЫЙН ХЭҺЭН ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛ

линай совет турбан онгосонуудай һаяхан хамтаараа ниилэлгэ мүн болоно. Энэ ниилэлгэ хадаа манай алдарта космонавтнуудай эршэ зориг, гайхамшагта эрдэмтэд болон конструкторнуудай эрдэм бэлиг, ухаан бодол, совет олон мянган инженер болон хүдэлмэришэдэй ажалай үндэр дээдын культура ба мэргэжэл шадабариин нэгэдэн, хатуужаһание харуулаа. Баатар космонавтнуудай, манай замбуулинай программые бэелүүлхын тула хүдэлжэ байһан бухы хүнүүдэй шэнэ, элитэ ехэ түйлалтануудаар совет арадые баясуулхань дамжаггүй.

Ниитын социалис байгуулалта научно-техническэ дэбжэлтын талаар капитализмые илаха жама ёһоной эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулна. Энэ илалтые түйлахын тула шэнэ юумые бодотоор нэбтэрүүлхэ, ехэ эмхидэл, журам һайнтай байха, бухы арга боломжонуудаа хүсэд дүүрэнээр ашаглаха эрилтэ манай үмэнэ табигдана.

Илангаяа научно-шэнжэлгын эмхи зургаануудай хүдэлмэриин ашаүрые ехэ болгохо шухала. Юрэнхы, теоретическэ шэнжэлгые үргэдхэхэтэй хамта ойрын сагта научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэлгэдэ сэхэ туһалха шэнжэлгэдэ анхарал хандуулха хэрэгтэй. Тиимэ шэнжэлгэнүүдые бухы хэмжээгээр дэмжэхэ, үрэ дүнгүүдыень үйлэдбэридэ түргөөр нэбтэрүүлхэ шухала.

Мүнөөдэр түйлагдаһан эрдэм ухаанай шэнэ амжалта болбол манай экономикын үглөөдэр түйлаха тодорхой амжалтанууд мүн. Энэ талаар дүй дүршэлөөр баян, сэсэн ахамад совет эрдэмтэдтэшье, мүн эршэ зали, эдэбхи үүсхэл ехэтэй залуушуулда гэхэ гү, али ойрын жалнуудай үедэ манай ороной научно-техническэ дэбжэлтын түлөө харюусалгын горитойхон хубиень бэе дээрээ даажа абаха хүнүүдтэ манай парти ехээр этигэдэг, найдадаг байна.

Ниитын үйлэдбэриин ашаг олзые дээшэлүүлхэ шэнэ арга боломжонууд экономическа харилсаануудай гуримые саг үргэлжэ һайжаруулгатай сэхэ холбоотой юм. Түсэблэлгын, экономическа талаар урмашуулгын шэнэ гурим энэ зорилгодо шэглүүлэгдэнхэй. Энэ гуримаар бухы промышленна предприятинуудай гурбанай дүрбэн хубинь шахуу хүдэлнэ, тиин үйлэдбэриин бухы хэмжээнэй 83 процентые, бухы промышленностиин олзын 90 процентһээ ехые тэрэ эзэлнэ. Промышленностьда энэ реформые амжалтатайгаар бэелүүлгэ хадаа тэрэнэй ёһо гуримуудые арадай ажахын бусад һалбаринуудта удаа дараалан нэбтэрүүлхэ арга олгоно.

Шэнэ гуримые бүри үргэнөөр нэбтэрүүлгэ тэрэнэй бухы зүйлнүүдые зүбөөр ашаглаха, һайжаруулха хэрэгтэй нэгэн доро ябуулагдаха ёһотой. Юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ олон предприятинуудта дүтэ байһан арга боломжонууд бүрин ашаглагдаа. Тиимэһээ энэ хүдэлмэри тон шухала болоно. Саашаа дабшаха, экономическа ургалтын шэнэ, гүнзэгыдэ хэбтэһэн арга боломжонуудые хэрэглэхэ, үйлэдбэриин фондынуудые хүсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ, проектээр хараалагдаһан хүсые богони болзор соо дүүрэн ашаглаха, эд бараанай шанарые бухы хэмжээгээр һайжаруулха саг ерээ.

Энэ хадаа орёо зорилго байһаниинь дамжагтүй. Шэнжэ шанараараа энэ зорилго экономическа шэнжэтэй байхаһаа гадна, мүн гүнзэгы социальна шэнжэтэй юм. Энэ зорилгые дүүргэлгэ шэнэ технологическа шиидхэбэринүүд болон үйлэдбэри хүтэлбэрилгые һайжаруулха ба олон миллион ажалшадай зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэлые бухы хэмжээгээр хүгжөөхэ талаар партиина, советскэ, профсоюзай ажахын организацинуудай үдэр бүриин эдэбхитэй хүдэлмэритэй зүбөөр зохилдуулха гэһэн эрилтэ табина.

Ажахын социалис байгуулалтын гол шухала булюу һайниинь гэбэл, бухы общественн хэмжээн дээрэ экономикоёо түсэбэй ёһоор хүгжөөхэ хэрэгые эмхидхэлгэ болоно. Энэ хадаа социалис гүрэнэй гол ажал ябуулгын нэгэн болоно. Тиимэ дээрэһээ коммунис байгуулалтын зорилгонуудай ехэ, орёо болохо бүри Совет гүрэнэй үүргэ саашадаа дээшэлнэ, тэрэ бэхижэнэ. Совет гүрэн манай ороной экономическа, социальна болон соёл культурын гүнзэгы хубилалтануудые бэелүүлхэ шухалын шухала зэбсэг байһан, байнашье.

Агууехэ Октябриин ашаар мүндэлһэн Советүүдэй республика пролетариадай диктатурын гүрэн, мүлжэгшэдтэ эсэргүү ангиин тэмсэлэй зэбсэг болоожо тогтон бэхижээ һэн. Дэлхэй дээрэ түрүүшын хүдэлмэришэн-таряашанай гүрэнэй тогтон бэхижэхэ зам тиимэшье хүнгэн бэшэ һэн. Дотоодын ба уласхоорондын контрреволюци шуһата граждан дайе, интервенциие бидэндэ баадхаа бэлэй. Совет засагые газар дээрэһээ үгы хэхын тула бухы юумэн—үлэсхэлэн байдал ба һандарал, ажалые табалдуулха ябадал ба хүрээлэлтэ хэрэглэгдээ һэн. Теэд совет засаг дабажа гараа. Тэрэ юундэ дабажа гарааб гэхэдэ, эгээн үргэн олониитэ ажалшадта түшэглэһэн хүдэлмэришэн ангиин засаг байһан хадаа тэрэ дабажа гараа.

Социалис гүрэнэй ангиин шэнжэ шанар, үүргэ тухай асуудал, тэрээн соо хүдэлмэришэн ангиин, тэрэнэй партиин һуури—энэ хадаа социализм, коммунизм байгуулха теори ба бодото ажал ябуулгын шухалын шухала асуудал мүн.

Пролетариадай диктатурын гүрэниие байгуулангүйгөөр капиталистнууд болон помещигүүдэй засагые унагаагаал, тэдэнэй эсэргүүсэлтые дарахын аргагүй, орон доторхи мүлжэгшэ этэгээдүүл болон социализмда харша бусад бухы хүсэнүүдые үгы хэхын аргагүй, ажалша ангинуудай хоорондохи тон шэнэ харилсаануудые тогтоохын аргагүй гэһэн Марксай, Ленинэй заабаринуудые манай ороной, мүн бусад социалис оронуудай дүршэл буруушаагдашагүйгөөр баталан гэршэлээ. Пролетариадай диктатурын үедэ бэелүүлэгдэһэн жэжэ товарна үйлэдбэриһөө хамтын ажахын үргэн замда таряашадые оруулһан ушар, колхозно хүдөө нютагай ажабайдалда түйлагдаһан экономическа, социальна, соёл культурын түйлай ехэ амжалтанууд манай таряашадые социалис анги болгон хубилгаа, хүдэлмэришэн ангитай тогтооһон тэрэнэй союзые бүри ехээр бэхижүүлээ. Энэ союзые социализм байгуулха гол шухала эрхэ нүхэсэл гэжэ, коммунизмын замаар манай общественн дабшаха гол түшэг тулгууринуудай нэгэн гэжэ коммунис парти ходоодоо харадаг юм.

Хүдэлмэришэн анги болон колхозно таряашадтай нэгэ зэргэдэ совет интеллигенци алхална. Ухаан бодолой ажалай олон миллион хүнүүдэй ажал ябуулга ниитын үйлэдбэриин хэмжээе дээшэлүүлгэдэ нүлөөгөө бүри ехээр үзүүлнэ; бар ажал ба ухаан бодолой ажал хоёр хоорондоо удаа дараалан дүтэлжэ байна. Энэ хадаа социальна талаараа адли болохо, жагсан хатуужаха тээшэ манай общественн дабшалтын гэршэ болоно. Энэ ушар социализмын хуули ёһон мүн.

Эдэ бүгэдэ ямар удхатайб гэбэл, социализмын илахада, батажан бэхижэхэ ба хүгжэхэдэнь Совет гүрэнэй социальна үндэһэ һууринь түйлай ехээр үргэдэнэ. Тиихэ зуура хүгжэлтын бухы шатада хүдэлмэришэн анги хүтэлбэрилхы үүргэеэ дүүргэжэ байха юм. Энэ үүргэнь нэн түрүүн хүдэлмэришэн ангиин социальна удха шэнжээрнь, ниитын үйлэдбэридэ эзэлдэг һууряарнь тодорхойлогдоно. Хүдэлмэришэн анги алдарта революционно ёһо заншалтай, политическэ баян дүршэлтэй юм, эмхидэл һайнтай, мэдэрэл ехэтэй, журамтай байһанаараа тэрэ бухы обществодо үльгэр жэшээ болоожо үгэдэг. Энэнь хүдэлмэришэн ангида түйлай ехэ нэрэ хүндэ олгоо, бухы ажалшадай дэмжэлгэдэ хүртөөгөө.

Имагтал пролетариат эгээн үргэн ажалшадые, мүлжэгдэгшэ хүн зониие нэгэдүүлжэ, хүтэлбэрилэн ударидажа шадаха юм гэжэ Ленин заагаа һан. Ленинэй энэ заабариин гүнзэгы, холын хараатай байһые ажабайдал элитээр гэршэлээ. Хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы үүргэ мүнөө гансал манай орондохи коммунис байгуулалтын амжалтаар бэшэ, мүн бусад социалис гүрэнүүдэй дүршэлөөр баталагдаа.

Общественн политическэ ажабайдалда хүдэлмэришэн ангиин үүргые али нэгэн аргаар багадхаха һэдэлгэ харша ангиин хүсэнүүдэй эдэбхижэхэ эрхэ байдал байгуулна, бухы ажалшадай социалис түйлалтануудые аюул доро табина гээд бодото байдал харуулна. Коммунистнуудай партяар ударидагдаһан хүдэлмэришэн анги социализм ба коммунизм байгуулгын үедэ өөрынгөө хүтэлбэрилхы үүргые бэелүүлхэ уялгатай. Энэ түүхэтэ уялгаяа тэрэ нэрэ хүндэтэйгөөр дүүргэжэ байна!

Совет гүрэн доторх национально-гүрэнэй байгуулалтын марксистско-ленинскэ гол ёһонууд түүхэдэ түрүүшынхеэ бэелүүлэгдээ. Тэгшэ эрхэтэй нацинуудай аха дүүгэй хани харилсаан, арадуудай эбдэршэгүй хани барисаан манай олонациональна гүрэнэй бата бэхи байлгын үндэһэ һуури мүн болоно. Өөрынгөө гүрэнэй—Совет Социалис Республикануудай Союзай һүр хүсэ ба нэрэ хүндыень бэхижүүлхэ гэжэ совет хүнүүд гүнзэгы сэдьхэлһээ эрмэлзэдэг. Энэ гүрэнэй ажал ябуулгада бухы общественн ба наци болон арад бүхэнэй экономическа, культурна болон хүгжэлтын бусад эрилтэнүүд тон зүбөөр зохилдон байдаг юм.

Коммунизм тээшэ совет общественн дабшаха бүри социалис нацинуудай һалбаран хүгжэлтын үндэһэ һуури дээрэ саашадаа тэдэнэр бэе бэедээ дүтэлжэ байдаг гэжэ Коммунис парти эшэ баримталдаг юм. Энэ талаар зорюута түргэдүүлхэ, яараха ябадал, национальна талаараа амяарлаха, илгаха, онсо өөрсэ зүйлнүүдые үлүүсэ хараха һэдэлгэнүүл байха ёһогүй. Ямаршье түхэл шэнжээрээ гараһан национализм арадуудай хани барисаанай, ажалшадай интернациональна нэгэдэлэй эгээн муухай дайсан мүн.

Манай арадай үзэл бодолой, политическэ нэгэдэл, олон национальна совет гүрэнэй бата бэхинь шанга шалгалта гараа, мүн сагай шалгалтые амжалтатайгаар дабажа гараа. Тэдэнэй бата бэхинь, диилдэшэгүй хүсэнь бухы дэлхэй дээрэ харуулагдаа!

Социалис үндэһэ һуури дээрэ общественн шэнэдхэн хубилгаха бүхэтэ̆һэй түүхэтэ үүргэеэ дүүргээд, Совет гүрэн мүнөө үе сагта бүгэдэниие хабаадуулан бухы арадай политическэ организаци болон хүгжөө. Энэ гүрэн болбол пролетариадай диктатурын гол хэрэг—СССР-тэ коммунизм байгуулгые үргэлжэлүүлнэ, аха дүү социалис гүрэнүүдтэй сүг хамта уласхоорондын байдал дээрэ империализмын, хархис ба дайн сэрэгэй хүсэнүүдтэ эсэргүү шэрүүн шанга тэмсэл ябуулна.

Бүгэдэ арадай гүрэн бүри ехэ, ута замаар хүгжэхэ юм. Энэ замаар гүрэнэй бухы талын ажал ябуулга һайжаруулагдаха, общественн ажал хэрэгые демократическа ёһоор ударидан хүтэлбэрилгэдэ шэнэ олон миллион хүнүүд хабаадуулагдаха юм. Совет гүрэниие бэхижүүлхэ, тэрэнэй һүр хүсые ехэ болгохо гол арга энэ болоно.

Социалис общественн шэнжэ шанар болодог демократиие үргэдхэхэ ябадал зүндөө болодог ушар бэшэнь мэдээжэ. Тэрэ хадаа Коммунис партиин түйлай ехэ зорилго түгэс ажал ябуулгатай холбоотой юм. «Социалис демократиие хүгжөөлгэ — энэ хадаа олон шэглэлтэй манай үдэр бүриин хүдэлмэри юм»,—гээд Москвада болоһон коммунис болон хүдэлмэришэдэй партинуудай зүблөөн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлэхэдээ онсолон тэмдэглэһэн һэн.

Ажалшадай депутадуудай Советүүдэй үүргые бухы хэмжээгээр дээшэлүүлгэ тиимэ гол шэглэлнүүдэй нэгэн болоно. Мүнөө манай Советүүдтэ 2 миллионһоо олон депутадууд—хүдэлмэришэд, колхозникууд, алба хаагшад, наука болон соёл культурын ажал ябуулагшад хүдэлнэ. Арадай һунгамалнууд олон миллион эдэбхитэд—ниитын ажалда хабаадагшадтай гар гараа барилсан хүдэлнэ. Гүрэнэй засагай органуудай иимэ олониитэ, түлөөлэлгэ ехэтэй шэнжэ шанар болбол ажалшадай хүсэлые, эрилтэнүүдые зүбөөр тодорхойлходо, ороной бухы хүн зондо эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэреэр нүлөөлхэ, хуули болон шиидхэбэринүүдые баталан абалгые бодото дээрэнь бэелүүлхэ ажал хэрэгтэй нэгэдүүлхэ арга олгоно.

Советүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ, ажахын болон соёл культурын байгуулалтын бухы һалбаринуудта тэдэнэй бүри эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ шэнэ арга боломжонуудые КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүд олгожо үгөө. Советүүдэй сессинүүд дээрэ шиидхэгдэдэг асуудалнууд элитээр олошороо, саг үргэлжын комиссинууд ажал ябуулгаяа эдэбхижүүлээ, засагай органуудай эгээн олонниитын захиргаан болохо сельскэ болон поселково Советүүдэй хүдэлмэриин хэмжээн дээшэлээ, совет кадрнуудые бэлэдхэхэ, һургаха хэрэг һайжараа.

Хуули гаргаха хэрэгые хүгжөөлгэдэ шэнэ алхамууд хэгдээ. Һүүлэй үедэ общественн ажабайдалай, ажахын ба соёл культурын байгуулалтын элдэб олон талын асуудалнуудта хабаатай ниитэ союзай ба республикын хэдэ хэдэн хуулинууд абтагдаа. Хуулинуудай проектнүүдые зохёолгодо эрхэтэдэй, предприятинууд болон колхозуудай коллективүүдэй олон мянган дурадхалнууд, научна эмхи зургаануудай зүбшөөлнүүд хараада абтана, элдэб янзын, заримдаа хоёр ондоо һанамжанууд нарин нягтаар шэнжэлэгдэдэг байна, тиин общественн, гүрэнэй эрилтэнүүдые эгээн дүүрэнээр тодорхойлдог дурадхалнууд шэлэн абтадаг юм. Нигэжэ арадай хүсэл совет хуули болодог, ниитын ажабайдалай гол шухала гурим болодог байна!

Арадай түлөөлэлгэтэ органуудай ажал ябуулгыень һайжаруулха зуураа, парти ажалшадай, үйлэдбэриин коллективүүдэй, профсоюзай, комсомолой болон ниитын бусад организацинуудай эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхэ бусад бухы арга боломжонуудые хэрэглэхэ тухай саг үргэлжэ оролдожо байдаг юм. Предприятинуудай хүдэлмэриин түсэб табилгада хабаадахадаа, ажалай эрхэ нүхэсэлнүүдые тодорхойлходоо, ниитын фондын баялигые хубаарилгада хабаадхахадаа, совет ажалшад үйлэдбэриин бодото эзэд болоно гээшэ.

Социалис демократизмые хүгжөөлгэ гүрэнэй захиргааниие саг үргэлжэ һайжаруулха хэрэгһээ таһаршагүй юм. Гүрэнэй захиргаан болбол ажахые, социально-культурна байгуулалтые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ, хүн зоной эрилтэ болон хэрэглэмжые хангалгада тон шухала үүргэ дүүргэдэг байна. Захиргааниие һайжаруулха гээшэ даалгагдаһан ажалай түлөө хүтэлбэрилэгшын тушаалта нюур бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, хүтэлбэрилгын бухы хубинуудта хуули ёһые, гүрэнэй журамые нарин нягтаар сахиха, захиргаанай хүдэлмэриие эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ ябадал болоно. Энэ талаар үшөөл ехэ юумэ хэхэ зэргэтэйбди гэжэ сэхэ рууни хэлэе.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй һаяхан баталан абаһан тогтоол соо хүтэлбэрилхы захиргааниие һайжаруулха, сомор болгохо талаар тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаа. Тэхэ зуура энэдэ гүрэнэй зөөриие гансахан алмаха тухай бэшэ, энэшье хадаа тон шухала юм. Мүн захиргааниие юрэл үсөөрүүлхэ бэшэ, харин нэн түрүүн тэрэнэй шэнжэ шанарыень һайжаруулха тухай, бэе бэеэ дабтаха, нэгэ ажалые дабтан хэхэ ябадалые усадхаха тухай, мэргэжэлтэ бүхэнэй эрдэм ухааһаа хүсэдөөр ашаглаха эрхэ нүхэсэл байгуулха тухай энэдэ хэлэгдэнэ. Нигэжэ хандабал, манай захиргаанай ажал хэрэгые хүсэд дүүрэнээр, культурын дээдэ шатын хэмжээгээр ябуулха арга боломжо олгоно. В. И. Ленин энээндэ бидэниие ходоодоо уряалдаг һэн, энээндэ ходоодоо эрмэлзэдэг һэн.

Гүрэнэй захиргааниие нарижуулан һайжаруулгада, тэрэнэй хүдэлмэриие һайжаруулгада Советүүдэй, ажалшадай коллективүүдэй, арадай хиналтын органуудай зүгһөө хиналтые шангадхалга ехэ үүргэ дүүргэдэг юм. Энээн тухай Советүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай һайн дүй дүршэл, Советүүдэй ба һунгагшадай үмэнэ органуудай, тушаалта нюурнуудай тоосоон, гүрэнэй органуудай хүдэлмэриие олондо мэдээсэхэ ябадал хэлэжэ үгэнэ.

Ударидан хүтэлбэрилгэдэ, хинан шалгалтада арадай хабаадалга—совет хүнэй коммунис мэдэрэлые дээшэлүүлхэ, ажабайдалай ушар хэрэгүүдтэ, гүрэнэй талые баримталан хандаха шэнжые хүгжөөхэ, общество дотор, үйлэдбэридэ коллектив дотор болоожо байһан үйлэ хэрэгэй түлөө харюусалгатай байхаар тэрэниие хүмүүжүүлхэ ашаг ехэтэй зэбсэгүүдэй нэгэн мүн.

Общественн эрилтэнүүдые зүбөөр ойлгохо, өөрынгөө хубиин эрилтэнүүдые тэдээнтэй зүбөөр холбохо—энэ шэнжэ шанар совет хүндэ гүнзэгыгөөр нэбтэрэнхэй. Энэ шэнжэ революционно тэмсэлэй үедэ мүндэлөө, социализм байгуулгын жалнуудай үедэ бэхижээ, үеһөө үедэ дамжуулагдаа. Совет хүн—ажалша хүн, патриот хүн, коммунизм эдэбхитэйгээр байгуулагша, обществодо алба хэхэ ябадалые эгээн дээдынгээ уялга дээрэ тоолодог хүн,—энэ хадаа социализмын эгээн гол, эгээн үнэтэй түйлалта мүн, энэ хадаа тэрэнэй ерээдүйн шэнэ илалтын нүхэсэл мүн!

Эгээл тиимэ дээрэһээ манай ангиин дайсад совет хүнэй хамтын, гүнзэгы интернациональна үзэл бодолые хазагайруулха гэжэ оролдожо байна. Тэдэнэр манай хүнүүдэй, илангаяа залуушуулай, ухаан бодолдо буржуазна үзэлэй, хара амяа хараһан, нигилизмын, политикые тоохогүй үзэгдэлнүүдые баадхаха гэжэ оролдоно. Тиихын тула радио, хэблэл, кино, соёл сурталай талаар һүйдхэл хэхын тула олониитэдэ нүлөөлдэг бухы зэбсэгүүдые хэрэглэдэг юм.

Буржуазна ажабайдалай ёһо гуримые номногшод империализмын бодото нюурые, тэрэнэй эрэмдэг, зэрлиг ашануудые сагааруулжа, капиталис общественн эрхэ сүлөөгэй ба демократиин ямар нэгэн үльгэр жэшээ болгон харуулхые үсэд нэтэрүүгээр һэдэнэ.

Дайсанай эдэ һэдэлгэнүүдэй зорилго эли гэбэл, социализмын татаса ехэтэй хүсые буурууулха, капиталис оронуудай ажалшадай политическэ, социальна эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлые һулаpуулха, социалис гүрэнүүдэй хани барисаае таһалха, хүнэй эрилтэнүүдые социалис общественн эрилтэнүүдтэ зүрюугээр табиха һэдэлгэ болоно.

Эдэ һүйдхэлтэ ябадалнууд бүтэхэгүй. Социализм ба демократи таһаршагүй, социализмын үедэ хүнэй эгээн шухала эрилтэнүүд бухы общественн эрилтэнүүдтэй үнэхөөрөө зохилдон байдаг юм гэжэ түүхэ арсашагүйгөөр гэршэлээ.

Манай парти, гүрэн совет хүнүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ тэдэнэй ухаан мэдэрэл, эрдэм гэгээрэл, соёл культура дээшэлүүлхэ ябадалые түйлай ехэ удха шанартай дээрэ тоолоно. Бидэнэр социалис обществодо харша ябадалнуудта, үмсын зөөридэ шунаха үзэлдэ, националис болон бусад буржуазна үлэгдэлнүүдтэ саашадаашье эдэбхитэйгээр эсэргүүсэхэбди.

Общественн аша туһые хамгаалха зуураа, гүрэн манай ниитын ажабайдалай ёһо гурим эбдэдэг хүнүүдтэй эрид тэмсэл ябуулна. Тиихэдээ совет хуули болбол общественн аша туһые хамгаалха зуураа, эрхэтэн бүхэнэй эрилтэнүүдые сахин хамгаална гэжэ ойлгодог ажалшадай үргэн дэмжэлгэдэ тэрэ түшэглэнэ.

Социализм общественн баялигуудые ашаглан хэрэглэхэ, ороной ажабайдалай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хабаадаха, тэрэнэй хуби заяанда эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ бодото эрхэ хүндэ олгоно. Энэ эрхэ хадаа өөрынгөө общественн аша туһада оролдохо, тэрэнэй баялигые арьбадхаха, тэрэнэй түйлалтануудые хамгаалха эрхэтэн бүхэнэй уялгаһаа таһаршагүй юм. Социалис демократиин бодото удха шэнжэ иимэл даа. Тэрэниие коммунистнууд, хүдэлмэришэн анги, совет арад нигэжэл ойлгодог юм!

Коммунизм байгуулга—энэ хадаа совет общественн экономическа, политическэ, оюун ухаанай бухы һалбаринуудта хабаатай гүнзэгы, олон янзын үйлэ хэрэг мүн. Энэ агууехэ байгуулалтын манлайда манай ленинскэ парти—совет арадай мэдэрэгдэһэн вождь ябана. Партида арадай аша туһые хараханаа ондоо юумэн гэжэ байхагүй. Коммунистнуудай парти арадые жагсаахадаа, эмхидхэхэдээ, тэрэниие илагдашагүй болгоно. Партиин ленинскэ туг доро Советскэ Союзай ажалшад коммунизм амжалтатайгаар байгуулна, бухы хүн түрэлтэнэй һаруул һайхан ерээдүй тээшэ харгы гаргана.

II. СССР-эй Ленинскэ гадаадын политика— империализмда эсэргүү эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлэй политика мүн

Нүхэдүүд! Агууехэ Октябриин социалис революци түүхын дабшасые түйлай ехээр хурдадхаа. Табин хоёр жэлэй туршада дэлхэйн байдал танигдашагүйгөөр хубилаа.

Хэрбээ табин жэлэй урда тээ социализмын ганса орон байгаа һаа, мүнөө дэлхэй дээрэ империализмда эсэргүү ангиин тэмсэлэй һандаршагүй түшэг тулгуури болохо социалис гүрэнүүдэй хани барисаан бии болонхой.

Хэрбээ табин жэлэй саана газар дэлхэйн хүн зоной хоёрой гурбан хубиһаа олониинь колониин богоолнууд байгаа һааб, мүнөө колониализмын гурим һандаран унаа, олон арбаад залуу гүрэнүүдэй арадууд Советскэ Союзай бухы социалис хани барисаанай туһаламжа, дэмжэлгэдэ түшэглэжэ, национальна болон социальна талаараа бүрин сүлөөрхэ харгы замдаа бүри ехэ амжалта түйлана.

Хэрбээ табин жэлэй саада тээ дэлхэй дээрэ Совет Россиин бии болоходо, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн баалаадаг, айлгадаг, ээрхэг түримхэй доботолго хэдэг империалис политикада түрүүшын ехэ сохилто үгөө һаа, мүнөө энэ политикада эсэргүүгээр манай үе сагай революционно бухы гол отрядуудые нэгэдүүлһэн сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй түгэс фронт болонхой.

Эдэ түүхын хубилалтанууд болбол социализм тээшэ ошоһон харгыгаар, манай ороной Агууехэ Октябриин нээһэн харгыгаар хүн түрэлтэнэй халбэришэгүйгөөр саашадаа дабшаха эшэ үндэһэн, уряа һүлдэ мүн.

Энэ үйлэ хэрэгтэ Советскэ Союзай гадаадын политика тон ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тэрэнэй генеральна шэглэлнүүд В. И. Ленинээр найруулагдажа, табигдаһан юм. Арадуудай хоорондохи харилсаануудай шэнэ гуримай эшэ үндэһэн хадаа «бухы оронууд болон нацинуудай ажалшадай хоорондохи аха дүү харилсаануудта таарадаг лэ ёһо гуримууд, мүн Октябриин революциин сонос хоһон лэ ёһо гуримууд болохо ёһотой» гэжэ 1918 оной ноябрьда В. И. Ленинэй гараа табиһан ВЦИК-эй тогтоол дотор онсолон тэмдэглэгдээ һэн. Советскэ Союз уласхоорондын харилсаануудай энэ ленинскэ ёһо гуримуудые шууд сэхээр бэелүүлнэ.

Коммунис партиин, совет гүрэнэй гадаадын политикын аша үрэ ехэтэй, үнэн зүб шэнжэтэй, революционно, бодото интернационализмын шэнжэтэй байһыень үнгэрһэн табин хоёр жэлэй бухы дүршэл батална. Манай гадаадын политика хадаа империализмын ээрхэг түримхэй стратегидэ эсэргүүсэдэг шухалын шухала зэбсэг, эб найрамдал тогтоонижоруулха, бэхижүүлхын түлөө, арадуудай эрхэ сүлөөгэй түлөө, социализмын дэбжэлтын түлөө тэмсэлэй эдэбхи ехэтэй зэбсэг мүн байгаа, байнашье. Энэ политика бүмбэрсэг дэлхэйн бухы булан тохойгоор дэмжэгдэдэг, тон ехээр этигэгдэдэг юм.

Уласхоорондын байдалда совет гүрэнэй хүтэлбэри болгодог ёһо гуримнууд эли тодо, хубилашагүй. Тэдэниие хамгаалха зуураа, дэлхэй дээрэ болоожо байһан оршон байдалые эрдэм наукын ёһоор шэнжэлгэһээ, ангиин хүсэнүүдэй хубаарилые зүбөөр сэгнэхэһээ манай гадаадын политическэ хара шугамай аша үрэнь, амжалтань дулдыдаха гэжэ бидэнэр һайн мэдэнэбди. Тодорхой саг бүхэндэ нэн түрүүнэй асуудалнуудые шэлэн гаргаха, тодорхой эрхэ байдалай эрилтын ёһоор тэдэниие шиидхэхэ арга ба зэбсэгүүдые шэлэн олохо гээшэ илангаяа ехэ удха шанартай.

Совет гадаадын политикын гол зорилгонуудай нэгэн гэбэл, социализмын байдалые бэхижүүлхэ, дэлхэйн хүгжэлтын ябасада тэрэнэй нүлөөе шангадуулха хэрэг болоно. Октябриин үзэл сурталай нүлөөн доро социалис революци Европын хэдэ хэдэн оронуудта, Монголдо, Вьетнамда, Корейдэ, Хитадта, Кубада илаа. Совет арадай аха дүүгэй, гүн сэдьхэлэй туһаламжа, интернациональна уялгадаа тэрэнэй үнэн сэхэ байһан ушар эдэ оронуудта арадай байгуулалтые бэхижүүлгэдэ, социализмые дэлхэйн байгуулалта болгохо хэрэгтэ түйлай ехэ үүргэ дүүргэв.

Манай парти, гүрэн империализмда эсэргүү тэмсэлэй шиидхэхы хүсэн болохо социалис байгуулалтын түгэс хүсые, жагсаалые бэхижүүлхэ хэрэгые тон ехэ удха шанартай дээрэ тооно. Социалис оронуудай нэгэдэлэй бата бэхи байха бүри социализмын революционно ёһоор нүлөөлхэнь бүри гүнзэгы, ехэ байха. Энээнһээ уламжалан бидэнэр аха дүү оронуудай хоорондохи политическэ, экономическа хани харилсаанай асуудалнуудые, уласхоорондын хэмжээн дээрэ хүсэ шадалаа, ажал ябуулгаяа зохилдуулан бэелүүлхые саг үргэлжэ оролдонобди. Варшавын договорто ородог манай арминуудай дайшалхы нэгэдэлые хамтаараа бэхижүүлнэбди. Энэ договор болбол империалис ээрхэг түримхэйшүүлэй ямаршье балмад ябуулгануудта эсэргүү найдамтай зэбсэг болоно.

Социализмын хүгжэлтэ, мүнөө үе сагай научно-техническэ революци социалис хани барисаанай гэшүүдэй хоорондохи экономическа хани харилсаагаа саашадань гүнзэгырүүлхэ эрилтэ табина. Энэ асуудалые амжалтатайгаар шиидхэлгэ нэгэ орон доторшье, мүн бухы хани барисаанай хэмжээн дээрэшье социализмын барагдашагүй арга боломжонуудые бүри хүсэд дүүрэнээр, ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ арга олгоно.

1969 оной апрельдэ болоһон Экономическа талаараа харилсан туһалалсаха Соведэй тусхай сесси энэ замаар дабшахын шухала шата болоһон байна. Энэ сесси дээрэ хамтаараа зохёоһон шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула аха дүү оронуудай гүрэнэй, ажахын органуудай эдэбхи үүсхэл гаргаха, шадабари ехэтэйгээр хандаха, хани харилсаанай гуримуудые бухы шатадань оролдосотойгоор һайжаруулха шухала.

Манай партинууд болон гүрэнүүдэй хоорондо социалис байгуулалтынгаа дүй дүршэлые саг үргэлжэ андалдан абалсажа байха ябадал ехэ удха шанартай. Мүнөө жэл урдынхидаал мэтэ Советскэ Союзай партиина, гүрэнэй ажал ябуулагшад социализмын олон оронуудта айлшалаа. Мүн бидэнэршье социалис гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые хүндэтэйгөөр хүлеэн абаабди.

Вьетнамай Демократическа Республикын нүхэр Фам Ван Донг толгойлогшотой партиино-правительственна делегациин һаяхан манайда айлшалһан ушарые совет болон вьетнам арадуудай хоорондохи аха дүүгэй харилсаануудые хүгжөөлгэдэ шухала шата мүн гэжэ бидэнэр харанабди. Болоһон хэлсээнэй һүүлээр ДРВ-гэй бэеэ хамгаалха хүсые бэхижүүлхын, экономикыень хүгжөөхын тула Советскэ Союз промышленна түхеэрэлгэнүүдые, эдеэ хоол, бүү зэбсэг, түүхэй эд болон бусад материалнуудые тэрээндэ үгэхэ гэжэ хараалһан хэлсээн баталагдаа.

Һаяхан Советскэ Союзда Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын национальна фронтын ба Урда Вьетнамай Республикын саг зуурын революционно правительствын делегаци ерээ. Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын национальна фронтын ЦК-гай Президиумэй түрүүлэгшэ, Урда Вьетнамай Республикын революционно саг зуурын правительствын консультативна соведэй түрүүлэгшэ доктор Нгуен Хыу Тхо толгойлогшотой энэ делегаци манай энэ баярай заседанида хабаадана. Хүндэтэ айлшадые бидэнэр баяртайгаар амаршалнабди.

Эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай, эхэ оронойнгоо дэбжэлтын түлөө вьетнам арадай баатар тэмсэлые хэдэн арбаад жэлэй туршада тэрэнэй алдарта хүбүүн, уласхоорондын коммунис, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, манай ехэ хани—нүхэр Хо Ши Мин толгойлоо һэн. Совет хүнүүд тэрэнэй дурасхаалые гүнзэгыгөөр хүндэлнэ. Энэ гайхамшагта революционерэй бухы амяа һаһаяа зорюулһан хэрэгэй илахань дамжаггүй.

Вьетнамай асуудалые зүбөөр шиидхэхын тула нэгэл юумэн—Вьетнамһаа Америкын сэрэгүүдые гаргаха, тэрэнэй арадай дотоодын хэрэгтэ хамааралсахаяа болихо хэрэгтэй гэжэ Вьетнамдахи оршон байдалай хүгжэлтэ этигэмжэтэйгээр гэршэлнэ. Зүгөөр, энэ асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэ зохид һайнаар хандаха ябадал США-гай хүтэлбэрилхы хүнүүдтэ үшөөл үгы байна гэжэ Холбоото Штадуудай президентын энэ оной ноябриин 3-да хэлэһэн үгэ харуулна.

Америкын империализмда эсэргүү үнэн сэхэ тэмсэлдэнь аха дүү вьетнам арадта туһалхын тула Советскэ Союз саашадаашье бухы хүсөөрөө оролдохо гэжэ үшөө дахин мэдүүлхыемнай зүбшөөгыт, нүхэдүүд!

ЧССР-эй партиино-гүрэнэй делегацитай үнэн зүрхэнэй уулзалга тухай, эндэ, энэ зал соо, нүхэд Г. Гусак, Л. Свобода гэгшэдэй хэлэһэн үгые совет хүнүүд һаяхан лэ шагнаа һэн. Манай гүнзэгы һанамжаар, энэ айлшалга болбол Советскэ Союз Чехословаки хоёрой, манай партинууд болон арадуудай хоорондохи хани барисаае, хани харилсаануудые бэхижүүлгэдэ ехэ нэмэри туһа болоо. Социализмын үзэл сурталда үнэн сэхэ байха, аха дүүгэй харилсан туһалалсаха, орёо политическэ, ажахын зорилгонуудые шиидхэхэдээ, нүхэр ёһоной хани харилсаатай байха—энэл даа Советскэ Союз Чехословаки хоёрой хоорондохи харилсаануудай амжалтатайгаар хүгжэжэ байһанай бата бэхи эшэ үндэһэн. Энэ айлшалгын дүнгүүд, Москвада гар табигдаһан совет-чехословак мэдүүлгэ —социалис интернационализмын бэелүүлэгдэжэ байһанай, бухы социалис хани харилсаанай нэгэдэлэй саашадаа бэхижэжэ байһанай шэнэ гэршэ мүн.

Нүхэдүүд! Хорин жэлэйнгээ ойе һаяхан тэмдэглэһэн Хитадай Арадай Республикатай харилсаае ехэ удха шанартайда тоолонобди. Револю-

киин илаһанай ула
гээ жалнуудтэ хита
Союзай. бусад со
туһаламжада туш
нэдхэн хубилгаха
амжалта түйлаһан
Гэхэ зуура. Сове
сад социалис орону
Арадай Республики
саан бүгэдэндэ ма
нуудаар һүүлэй
гүй болоһон, зарим
сададаг байгаа. Энэ
лизмда эсэргүү т
гэхэгүй, харин
гиин дайсадай
байһаниинь элит
КПСС-эй ЦК-гай
ретарь нүхэр Л. И.
чехословак хани
тинг дээрэ үгэ
хоёрой хоорондын
жэлтэ тушаа манай
бодолые, манай һ
дорхойгоор найру
ветскэ Союзай ту
хэгдэжэ эхилһэн
һеер. Энэмнай ту
рэбэл, СССР КНР
харилсаае саша
дэлхэйн социалис
хы революционно
жүүлхэ хэрэгтэ
гэжэ тоолонобди.
Интернациональна
байдаг Советскэ
хүгжэлтын
на шэнэ гү
жэлгэ үзүүлнэ. Т
на экономикоёо
өөһэдын кадрнууд
тэнь туһалнабди.
рөө бэеэ даанги
нүхэсэл болохо
Империализмын
номическа хашалт
үгэжэ, шэнэ тухай
эсэргүүсэн эдэб
байгаа Азиин, Афри
рикын арадуудые
сэхэ шууд дэмжэ
Эдэ түбинүүдтэй
үйлэ хэрэгүүдһээ
риализмда эсэргүү,
ниие дэмжэдэг ёһ
гүү тэмсэл улам
байнхай. Оронуудай
на талаараа һэрг
түлөө эрид шууд
тэй совет хүнүүд
талархана.
Эндэ ерээд бай
мократическа Респ
ционно Соведэй Тү
ер-Министр Джафа
Нимейриие амарш
лэн Октябриин
һайндэртэ хабаада
рай Арадай-Демо
публикын ба Гвин
партиино-правитель
цинуудые амаршал
Израилиин ээрх
лэй, тэдэнэй импе
дэй хорото зашан
тэмсэжэ байгша
ба бусад араб гүр
нүлөөтэйгөөр дэмж
мэдээжэ. Дүтын Зү
дал улам бэрхэтэй
Энэнэй шалтагаан
раилиин зүгһөө
кууд таһалгаряагүй
Авивай правительств
гуримшуулгын хэ
һэдэлгэ гаргана,
ринуудые бүлүүл
ипиень баруун тэм
лэй, тэрэ тоодо Ам
Штадуудай, импер
дэмжэнэ.
Дүтын Зүүн
мын баримталдаг
раа үлэнхэй гэбэл,
долтой засагуудые
зүүн зүгэй арадуу
хүдэлөөндэ һаад
хи зонхилолгоёо
гаргана. Шэнэ хэ
бэргэхэ, араб арад
ха, тэдэниие хоор
ха, араб оронуудай
гүүдтэ хамаарха
империалис хорото
бага бэшэ һуури
хабаатай һаяын
рэ хэлэгдэһэниие
Советскэ Союзай
залан сэхэ юм —
аашануудта эсэргү
дааһан байдалай түл
сэлдэнь араб гүр
гэдэгбди. Дүтын Зү
далые политическ
руулхын, Израили
хэй ябуулгын хо
хахын тула манай
юумэ хэнэбди. ООН
Соведэй мэдээжэ
ёһоор, араб орону
газар дээрэһээ Изр
дые гаргуулха
шиидхэлгын гол ар
гүйгөөр түс райо
найрамдал түйла
Уласхоорондын
дал һуларуулха
империалис гүрэн
һоо, дэлхэйн эдэй
лэнэй хэжэ байга
нуудһаа, ядерна
тайгаар түхеэр
уламжалан улас
гуримшалдооуу
асуудалнуудые
хэнэ. Тиимэһээ
хэг шунахай хара
эб найрамдалай
дай зайсуулые
байдалай тү
м тогтоохын ту
тайгаар тэмсэ
таба

(Үргэлжэлэл

Улаан-Үдын ажалшад Соведүүдэй талмай дээрэ.
Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй СҮҮДЭЙ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ЮРИСТ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Социалис хуули сахилга бэхижүүлхэ хэрэгтэ габьяатай байһанайнь түлөө **РСФСР-эй габьяата юрист** гэһэн нэрэ зэргэ олгохо:

АЮШЕЕВ Аюша Арабдановичта—Буряадай АССР-эй Улаан-Үдын районой арадай судья;

СИДОРИН Александр Алексеевичтэ—Буряадай АССР-эй Верховно сүүдэй уголовно хэрэгүүдые харадаг судебнэ коллегиин түрүүлэгшэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1969 оной октябрийн 23.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Д. А. ОВДИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Совет, ажахын зургаануудта олон жэлдэ амжалтатай һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Бэшүүрэй аймагай Бэшүүрэй сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **ОВДИН Дмитрий Андрияновичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной ноябрийн 6.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР С. С. ПЕТУХОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арадай ажахын кадрнуудые бэлдэхэ, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ габьяатай байһанайнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Хяагтын гидромелиоративна техникумэй багша нүхэр **ПЕТУХОВ Северьян Степановичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной ноябрийн 6.

ЗАГАҺАШАДАЙ ИЛАЛТА

Агууехэ Октябрийн алдарта һайндэрэй урда тээ Буряадай загаһашадай туйлаһан амжалта илалтые элирхэйлэн тэмдэглэһэн тухай баярта мэдээсэл Москваһаа абтаба. Байгша оной III кварталай социалис мүрысөөнэй дүнгөөр эрхим амжалта туйлаһан Кабанскын аймагай «40 лет Октября» колхоздо Россин Федерациин колхозой загаһашадта зорюулагдаһан хоёрдохи шан барюулагдахаар шиидхэгдээ. Гурбадахи шангынь Баргажанай аймагай «Байкалец», Хойто-Байгалай аймагай «Победа» колхозуудай загаһашадта үгтэхэ болобо.

Эдэ колхозуудай загаһашад гурбадахи кварталайнгаа болон байгша оной үнгэрһэн юһэн һарын түсэбые, мүн В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа нилээд үлүүлжэ шадаба.

Загаһа олзоборилгын колхозуудай ажалшад социалис мүрысөөндэ туйлаһан амжалтануудаа батадхан, ажалай улам ехэ илалта туйлахын түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр. «Байкалец», «Победа» колхозуудай гэшүүд Агууехэ Октябриин һайндэрэй урда тээхи ажалай вахтада жагсажа, загаһа бариха жэлэйнгээ түсэб дүүргээд, үшөө түсэбһөө гадуур 600 гаран центнер эрхим шанартан загаһа барижа гүрэндэ тушааһан байна.

И. БОЛДОГОЕВ.

АГААРАЙ ШЭНЭ ЗАМ

50 хүнэй һууритай, сэбэр, гоё түхэлтэй «АН-24» самолёт Улаан-Үдэ—Закаменск хотонуудай хоорондо ноябрийн 4-һөө ниидэжэ эхилбэ. Мүнөө агаарай энэ замаар аяншалагшад 45 минутын туршада Закаменск—Улаан-Үдэ хоёрой хоорондохи алад холын зайе дабаха аргатай. Тус маршрудаар энэ самолёт үдэр бүри ниидэжэ, хүн зонине зөөхэ байна.

Шэнэ маршрудые нээхын урда тээ бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

Агаарай энэ зам ашаглалгада оруулга — Улаан-Үдын авиаторнуудай Агууехэ Октябриин һайндэртэ зорюулһан бэлэг болоно.

И. ХРАПУНОВ.

ТОБШОХОНООР...

Үнгэрһэн зун Никольскын дунда һургуулиин багша Т. Варфоломеев «Забайкалец» колхозой парткомой секретарь И. Радионов хоёр Шушенск, Красноярск хотонуудаар аяншалжа, агууехэ багша Владимир Ильич Ленинэй сүлэлгэдэ байһан дурасхаалта газарнуудтай дүтөөр танилсажа ерэһэн бэлэй.

Һаяшаг эдэ хоёр аяншалагшаднай нютагайнгаа хүн зондо, мүн аймагайнгаа полит-информаторнуудта хараһан үзэһэнөө бултыень дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

* * *

Аймагай советскэ, партийна эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд һарадаа нэгэ удаа, среда бүхэндэ колхоз, совхозуудта ошожо, уласхоорондын байдал тухай һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэжэ, ажалшадай һанамжа дурадхалнуудые суглуулан бүридхэнэ.

Тиигэжэ малшад, хонишодые хангаха талаар ушардаг дутагдалнуудые саг дары усадхажа, зохихо хэмжээ абадаг заншалтай болонхой.

Б. ЖАМБАЛОВ.

Георгай ДАША…

МЭНДЭ АМАР, ОКТЯБРЬ

ОКТЯБРИИН ҺАЙНДЭР. Энэл үдэр түрэл хото Улаан-Үдынгөө үйлсэ гудамжаар алхалжа ябахадам, Үдэ мүрэнэй хүүргэ дээгүүр гарахадам, Октябриин һалхин минии үһэ арбагануулна, барижа ябаһан тугыемни намилзуулна, Табин хоёрдохи Октябрь тухай жабхаланта дорюун үгэнүүдые шэхэндэмни шэбэнэнэ.

I.

ОКТЯБРЬ! Үлзытэй, хэшэгтэй намарай энэ һара Буряад дайдадам буужа, модоной алтан набшаар наадажа, арбай таряагаа хуряажа дүүргэһэн, адуу малаа атарлуулһан эсэгэнэр, эжынэр, нүхэдэйм габьяата ажалай дүнгүүдые согсолжо эхилбэл.

«Намарай тэнюун саг—хэшэгээр баян» гээд буряад арадии дэмы хэлсэдэггүй.

1930 оной октябрь. Намарайл боро үдэрнүүдэй нэгэн. Һүниндөө хюруу һайсахан унаад, үдэртөө игааха тээшээ болоно. Буряадай АССР-эй түрүүшын колхозуудай таряашад ургасаяа хуряажа сүлөөгүй.

«Бурят-Монгольская правда», «Бурят-Монголой үнэн» газетэнүүд ехэ һайхан уряа гаргаба. ВКП(б)-гэй ЦК-гай нэрэмжэтэ республиканска улаан ашаа эмхидхэхыень Буряадай үгытэйшүүл, колхозой гэшүүд, таряашадые газетэнүүд уряалба ха юм.

Мухар-Шэбэрэй Заган нютагай таряашан, Октябриин хэрэгэй түлөө шуһаяа адхан тэмсэһэн партизан Ксенофонт Леонтьевич Денисовэй ударидалга доро Москва ороһон улаан ашаае парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд баяр баясхалантайгаар угтаба.

Гүрэн түрэгүй байһан буряад арад мүнөө эрхэ сүлөөтэй, өөрын гүрэн түрэтэй болоод, аяр шара шэниисэ ургуулаад, Эхэ орондоо алтан намарай хэшэгы барижа байнал! Октябрьда зол хубияа олоһон арадайм бэлэгые тогтоон абыш, агуу Ленинэй орон!

1969 оной октябрь. Ган гасуур, муу ургаса, байгаалиин таагүй эрхэ байдалһаа уламжалһан ехэ бэрхэшээлнүүдэй тохёолдобошье. Буряадай колхозууд мал ажалай продуктнуудые Эхэ орондоо худалдаха талаар абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэбэ. Байгша оной гурбадахи кварталда мал ажалай продукт үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха талаар һайн үрэ дүн туйлаһанайнгаа түлөө Буряадаймнай республика РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэбэ бшуу.

Октябрьһаа эхитэй зол жаргалтай Буряадайм малшад нимэ амжалтатайгаар угтажа байна шамаяа, агууехэ һайндэр!

1933 оной октябрь. Хубисхалай урда тээ промышленность гээшые мэдэхэгүй байһан буряадууд паровоз-вагон заһабарилгын мантан томо завод бодхоожо, түрүүшын цехүүд соогоо электро-гагнууриин алтан ошонуудые сасаруулба:

— Мэндэ амар, Октябрь! Шинии гиигүүлһэн одод Байгалай эрьеэр яларжа, шэрэм харгыгаар табилуулдаг хүлэгүүд нойрһоо һэриһэн талада хурса тахаар тахалуулдаг болобо.

1969 оной октябрь. Үнгэрһэн табин хоёр жэлэй туршада Буряад орондомни 300 гаран промышленна предприяти баригданхай гэжэ мүнөөдэр тоолоноб. Индустриин зүрхэнэй сохилһон түрэл хото Улаан-Үдэ тухайгаа дууланаб. Галуута-Нуурай уурхай, Зэдын комбинат болон бусадаа магтанаб.

Октябриин һалхин! Далбагадамнай дорюун огсомоор наадажа, урагшаа зориһон замдамнай бидэнээ яаруулыш! Агуу багша Владимир Ильич Ленинэйнгээ түрэһөөр 100 жэлэй ойе баяртайгаар, илалтатайгаар угтахыемнай харыш!

II.

ОКТЯБРЬ! Ямар үлзытэй, баян хэшэгтэй, илалта амжалтатай һара гээшэб!

...1957 оной октябрь. «Совет хэмэл одон—замбуулинда!» гэһэн мэдээсэл бүхы дэлхэйе доһолгобо. Таряагаа хуряажа ябаһан бидэнэр комбайнаа зогсоожорхёод, баярта энэ мэдээсэлые зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн шагнабабди. Энээн тухай дуулгаһан бригадир малгайгаа хуулан абажа, дээшэнь шэдэбэ:

— Манай одон—замбуулинда!

Зүб даа. Бидэнэй баясаха, омогорхохомнай үшөө дахин зүб. Уужам дэлгэр оронойнмнай алишье зүг, булан, хизаарта туйлагдаһан илалта бидэнииe баясуулна. Бидэнэй илалтанууд мүн лэ нүхэдыемнай баясуулна.

1969 оной октябрь. «Космонавтнуудай бүхэли бригада—замбуулинда!» гэһэн мэдээсэл шагнажа, аяар дээрэ, холуур ниидэжэ ябаһан баатар хүбүүдэйнгээ баяртай нюурнуудые Буряад оронойнгоо хүдөө нютагуудта һуугаад, сэнхир экранда харанабди.

Октябриин һалхин! Далбагыемнай бүрил хүсэтэйгөөр үлеэжэ, замбуулинай дайдаар онгосонуудыемнай ниидхүүлыш! Үлеэгыш шангаар, Октябриин һалхин!

III.

ОКТЯБРЬ! Шинии амисхаал, шинии һалхин, шэнэ шэнэ илалтанууд тухай шэхэндэмни дуулажа, һайндэрэй тугуудые намилзуулна.

Мэндэ амар, минии Буряад орон! Мэндэ амар, минии Улаан-Үдэ! Мэндэ амар, минии район—Октябриин нэрэмжэтэ район!

Октябрьска район! Улаан-Үдэ хотымнай районуудай эгээл залуунь. Сэсэглэн һалбаржа байһан район.

Революциин урда тээ Үдын Урда Бэеын ямар байһан тухай манай үбгэ эсэгэнэр һайн мэдэдэг.

Хаарташад, тонуулшад, архишадай үүр байһан Үдын Урда Бэеые мүнөө танихагүйт. Харанхы мунхаг, балар саг бусахагүйгөөр ошон ошоо. Эндэ бодоһон социалис шэнэ хотын гудамжаар улаан шара трамвайгаар гүйлгэжэ, ороходом, уладай шарайнууд юундэ булта баяртайнууд бэ!

Терешковагай нэрэмжэтэ гудамжада түбхинэһэн сэмбын фабрикада орогты, үбшэ хабшанһаа һэргылжэ, аргалжа байдаг республиканска больницын эмшэлэгшэдтэй уулзагты, соёлой дээдэ һургуулиин баригдажа байһан шэнэ ордонииe һайхашаан харагты—хаанашье ябахадаа, Октябрьда түрэһэн хүнүүдтэй уулзахат, ажал хэрэгээрнь һонирхожо, сэдьхэл зүрхэнһөө баясахат.

Сэмбын фабрикын хүдэлмэришэн, юрын эхэнэр Дарья Касьяновна Тумурова тухай дуулаа ёһотойт. Зүгөөр юундэ энэ хүн тухай дурданабиб гэхэдэ, революциин урда тээ ажаһууһан буряад эхэнэрэй хуби заяан үшөөл мартагдаагүй. Эрэ хүнэй барлаг болоһон, гуламтаһаа хойшоо гараха эрхэгүй байһан эхэнэр хүнэй уйдхар, гомдол тухай ямар дуунууд зохёогдонхойб!

Дарья Касьяновна — сэмбын фабрикын түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн. Ажалай зол жаргалые эдлэһэн эхэнэр. Тэрэнэй нэхэһэн бүд 1958 ондо Брюссель хотодо, 1964 ондо—Польшодо, 1966 ондо—Генуя, Алжирта үнгэргэгдэһэн бүхэдэлхэйн выставкэнүүд дээрэ дээдын дээдэ сэгнэлтэдэ хүртөө бэлэй. Буряад эхэнэрэй нэхэһэн бүд дэлхэйдэ суурхана. Октябрьда олдоһон энэ зол жаргалаа эдлыш даа амгалан, буряад эхэнэр!

Октябрьска район гээд минии районии дэмы нэрлээгүй. Олон дабхар гэрнүүдэй жэрылдэһэн социалис хотодом, Үдын Урда Бэедэм олон яһатанай түлөөлэгшэд ажаһууна, ажаллана. Гансахан Терешковагай гудамжада арба гаран яһатан ажаһуудаг гэжэ тоологдонхой. Тэдэнэй үхибүүд: ород, буряад, татар, украин, еврей, цыган, эвенк, хакас болон бусад үндэһэ яһатанай үринэр гэрэлтэй һаруул һургуулиин ордон соо һуужа, эрдэм ном шудална.

Октябрьда мандаһан, Октябрьда мүндэлһэн хани барисаамнай үдэрһөө үдэртэ бэхижэжэ, эбтэй эетэй совет бүлэ тухай магтаалай үгэнүүдые эжэ эхигүй түрүүлнэ.

...Эм дом гартан гээд хирургнууд тухай дэмы хэлсэдэггүй ёһотой. Республиканска больницын хирургическа таһагые даагша Андрей Иннокентьевич Жалсараев, тэрэнэй шабинарые эм дом гартан гэхэдэ алдуу болохогүйл. Энэ үнгэрһэн зун республиканска больницын хирургнууд зүрхэндэ операци хэжэ, аюулта үбшэнһөө хүнүүдые абарха үшөө нэгэ шадитай болобо бшуу.

Революциин урда тээ Буряад орондо хэды больница байгаб гэжэ нүхэр Андрей Иннокентьевичһээ асуугаад үзэгты. Оройдол долоо байһан гээд харюусаха. Харин мүнөө?.. Зуун дүшэн зургаан больница Буряадтамнай хүдэлжэ, хүн зоной элүүр энхые эрхэгээр сахинал.

Октябрьска район. Октябриин нэрэмжэтэ район соогуураа үнөөл аяншалая. Баригдажа байһан эмо ордоной хажууда ерэнэбди. Шэл бетон хоёроор холижо бүтэһэн энэ байшангай томо сонхонууд намарай үдэрэй наранда ялана. Энэмнай соёл культурын дээдэ һургуулиин ордон гээшэ.

Соёл культура... Арадай үгээрэл. Табан жэлэй туршада энэ талаар Буряадаймнай хэһэн алхамууд гайхамшаг. Улаан-Үдэмнай дээдэ 4 һургуули бии. Һаад үзыт. Манай респу… эрдэмэй хүгжэлтын … руун Европын Фра… ФРГ гэхэ мэтын гүр… ноо холо хаяа. Омо… хэд!

Октябрьска районо… горхол болоһон «Те… торгойн үндэр өөдэ … һон бахана сэлгеэ … дөө галнуудаа носо… экрануудта дамжу… зогсодог. Буряада… нютагай хүн зон … Үдын дамжуулгаар … шэ, Москвада болон … лоһон үйлэ хэрэгү… һуудаг болоо.

Үлзытэй, хэшэг… илалтатай ябанаш, … Ленинэй орденто … бинадай алдар суу … хай. Зүүн Сибири… гэгдэһэн энэ ком… үшөө бидэнэй аха… фашистнуудтай ту… даа, магтаалай үгэ… һан байха. Тиимэл … нын гүрэнэй комитет… гаа Улаан тугые … мүнхэдэнь барюулаа…

Урагшаа алхала, … Октябриин нэрэмжэт… дүйн ехэ хүгжэл… Һайндэрөөр, минии …

IV.

ХААНАШЬЕ … хаанашье ороход… ро, агаарташье, зам… шам тухай дууланаб… Шинии тугые үргэһ… шынгаа түрэһөөр 10… нэрэтэй түрэтэйгөөр … лөө тэмсэжэ байнабди… публикымнай зүг бу… тай мэдээсэлнүүд оро… байһаар, түсэб, уялга… болзорһоонь үлүүлэн … хайгаа манай хүнү… Элидхэхэньшье зүб.

Манай туг—Ленин! … дэ—Ленин! Бүхы ила… та, гаталһан замнай… шамһаа эхитэй. Харин … дуулһан хүн—Ленин… ударидаһан сэсэн мэр… нис партимнай Ехэ он… Ленинэй барюулһан ко… лоодожо, ерээдүй тээш… дахуулжа ябанал. Окт… хин! Энэ Ехэ онгосо… буряад арад һуулса… шангаар! Жолоошомнай…

Республикын ниислэл хотын медицинын хүдэлмэрилэгшэд демонстрациин үедэ.
Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

СПОРТИВНА АЯНШАЛГЫ… ХЭРЭГСЭЛ ЭЛБЭГЖЭХЭ…

«Спортын, аяншалгын убсаһа хунар болон бусад хэрэгсэлнүүдые элбэгээр, һайн шанартайгаар үйлэдбэрилхэ, худалдаха тухай РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол бэлүүлхэ зорилгоор Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет аяхан тусхай тогтоол абаһан бйна.

Тэрэ тогтоолоор республикын нютагай промышленностин, худалдаа наймаанай министерствэнүүд спортивна хубсаһа аяншалагшадай хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ, наймаанда элбэгээр гаргаха талаар тусхайлан уялгалагдаба.

1970 оной туршада спортивна пумаажан костюм (үмд самса) 140 мянга, һорилгодхэрэглэхэ үмдэ 110 мянга үрэтэр оёхыень республикын нютагай промышленностиин министерствэдэ даалгагдаа.

Буряадай АССР-эй калшадай ажаһуудалай эрилт хангаха министерствэдэ иим даалгабари үгтэбэ:

аяншалагшадай эзглэхэ майхан, уутан хүнжэл сана, коньки, рюкзак, бүмбэгэхэ мэтээр хангажа байха …
пунктнуудые Горячи… шан» курорт, Нилова … Дээдэ-Онгостой, Сура… болон ажалшадай а… бусад газарнуудта нэ… байкалиин аймагай Ил… хон шалар 30 хүнэй … майхантай отог даб… хеэрхэ.

мүнөө ажаллажа ба… катна пунктнуудые (… нуурай, Улаан-Үдэ … пунктые) спортивна, а… хэрэгсэлнүүдээр нэмэ… ха.

Буряадай АССР-эй … наймаанай минис… даалгагдаба гэбэл:

спортивна болон а… хэрэгсэлнүүдые найма… хай шэглэлтэй магази… Үдэ хотын Железн… райондо 1970 оной … жэ, спортсменүүдтэ, … шадта хэрэгтэй эд ба… гээр худалдаха;

спортивна аяншалг… һа хунар болон буса… сэлнүүдые худалдаа … гаргаха талаар хүн … харалда үргэнөөр … байха.

ЭЛДЭ ҺОНИНУУД

Октябриин 52-дохи ойе угтуулан, республикын олон эмхи зургаануудай, һургуу болон предприятинуудай түлөөлэгшэдтэй манай корреспондент уулзажа, «ямар шэнэ һонинтой байнат» гэһэн ганса асуудалда харюу абаһан байна. Тэдэнэй үгэһэн һонин мэдээсэлнүүдһээ зарим тэдыень доро олилнобди.

Аяншалгын областной соведэй директорэй орлогшо **И. А. Белянин:**

— Эдэнэй маршрут хүнгэн бэшэ. Закаменск хотоо эхилээд Утаата тосхон—Оронгодой гол—Шэрэнгэ—Удхалта гол—Ехэ Хүдүү гол—Ута Жалга—Үргүдэй гол—Сирбэй—Жэмһэг гол—Жэгэ нютаг—Хэрэн тосхон гэһэн маршрудаар ой тайга, хадуулануудые, хэдэн олон уһалнуудые дабан, ябагаар, сана ябаха байна. Улаан-Үдэ хотын прибор бүтээлгын заводой гуу хүдэлмэришэд энэ маршрудаар аян замда мордобо. Эдэнэрые залуу инженер В. Пинский гэгшэ ударидана. Эдэнэрэй дунда эхэнэрнүүд, заводой хүдэлмэришэд Р. Островская Т. И. Ивановоёр бии.

Ноябриин 10-да эдэн… замаа дүүргэхэ. Аянш… агууехэ вождь В. И. Л… түрэһөөр 100 жэлэй … ойдо, мүн түрэл завод… 10 жэлэй ойн һайндэрт… рюулна.

* * *

Соёл культурын мини… орлогшо **А. М. Герштей…**

Октябриин һайндэрэ… үеэр республикымнай … зуугаад клубууд, соёлой … шангууд, театрнууд соо … холтой концертнууд, зүж… табигдажа, олон мянган … шадые һонирхуулха. Со… шэнэ байшангууд ашагла… үгтэжэ, баярай сэнгүү на… тэндэ болохо. Улаан-Үдын… дөөгэй аймагай Ка… Яруунын аймагай Комсо… тосхондо, мүн бусад нют… дааршье шэнэхэн клу… ашаглалгада оробо.

Ноябриин 4-һөө ниисла… тымнай М. Горькиин нэрэ… тэ библиотекэ уужам … шэнэ байшан соогоо унш… даа угтаба.

АГУУ ОКТЯБРИИН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ПАРИЖ. (ТАСС). Франциин хүдэлмэришэн анги, Ажалшадай бүгэдэ нийтын конфедераци Агуу Октябриин социалис революциин 52 ойгоор Совет оронгой ажалшадта халуун амаршалга, аха дүүгэй баяр мэндэ хүргэнэ гэжэ ВКТ-гэй түрүүлэгшэ Бенуа Фрашон ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлээ. Франциин хүдэлмэришэн анги коммунизм байгуулха хэрэгтэ Советскэ Союзай арад зоной туйлаһан гайхамшаг амжалтануудаар баясан. Агуу Октябриин алдарта ойе үнэн зүрхэнһөө амаршална гэжэ тэрэ хэлэбэ.

ВАРШАВА. Поляк арад Агуу Октябриин 52 жэлэй ойе ехээр тэмдэглэжэ байна. Оронгой предприятинууд, научна эмхи зургаанууд, һургуулинууд болон хүдөө ажахын кооперативуудта баярай үдэшэнүүд үнгэргэгдэнэ. Соведүүдэй оронгой туйлалтанууд тухай элирхэйлэн харуулһан выставкэнүүд эмхидхэгдэнэ. Тэрэшэлэн энэ гайхамшаг һайндэртэ зорюулагдаһан поляк-совет хани барисаанай бүлгэмэй боеводскэ правлениинүүдэй суглаанууд болоно.

КАИР. Агуу Октябриин 52 жэлэй ойгоор совет арадые амаршалхын тула Египедэй интеллигенциин түлөөлэгшэд, уран зохёолшод, студентнэр, хүдэлмэришэд болон таряашад Совет соёлой центртэ сугларба.

Эндэ үгэ хэлэһэн хүнүүд национальна экономикое хүгжөөлгэдэнь, Израилиин булимтарагшадта эсэргүү тэмсэлдэнь ОАР-ай арад зондо түрүүшын социалис гүрэнэй зүгһөө үзүүлэгдэжэ байгаа асари ехэ, үнэн сэдьхэлэй туһаламжа тухай ехэ баяртайгаар тэмдэглэбэд.

БУХАРЕСТ. Октябриин социалис революциин 52 жэлэй ойн һайндэртэй дашарамдуулан, «СССР-тэ коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулга» гэһэн темэтэй хуралдаан Бухарестдэ болоо.

КАРАКАС. (ТАСС). «1917 ондо болоһон Октябриин социалис революциие хүн түрэлтэнэй түүхэдэхи эгээн гайхамшаг үйлэ хэрэгүүдэй нэгэн гээд тоолодогби» гэжэ Венесуэлын Национальна конгрессэй депутат Амаре Дель Кастильо ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. «Би марксист бэшэб, тиигэбэшье научна, социальна үзэгдэлнүүдые тайлбарилгын диалектическэ онол аргые хүнэй ухаан бодолой тон шухала туйлалта гэжэ тоолодогби» гэжэ Амаре Дель Кастильо хэлэнэ.

Венесуэлэ СССР хоёрой хоорондын дипломатическа харилсаанай асуудалда тогтохо зуураа, нимэ харилсаа тогтообол—хэзээ хэзээнэйхиһээ шухала байха һэн гэжэ Венесуэлын депутат мэдүүлбэ.

ФРАНЦИИН КОМПАРТИИН ПОЛИТБЮРОГОЙ МЭДҮҮЛГЭ

ПАРИЖ. (ТАСС). «Ноябриин 3-да Никсонэй хэлэһэн үгэ дэлхэйн олониитые үһэриһэн ябадал болоно» гээд Франциин Коммунис партиин Политбюрогой эндэ тараагдаһан мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. США-гай президент Урда Вьетнамһаа американ зэбсэгтэ хүсэнүүдые гаргахаһаа арсаа. Дайн байлдаае «вьетнамдуулха» гэдэгые халхабша болгоод, эзэрхэг туримхэй ябуулгые үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэй байһанаа лаблаа гээд ФКП мэдүүлнэ.

Вьетнам арадай илахын тулада дэмжэлгын ябуулгануудые үргэдхэхэ шухала байһые ФКП-гэй Политбюро заана. Имагтал американ сэрэгүүдые үгэ дуугүйгөөр гаргабал, дайн байлдаан болюулагдажа шадаха гээд Политбюро мэдүүлнэ.

Вьетнамдахи дайн байлдаанда эсэргүүгээр ноябриин 15-да үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан манифестацинуудта эдэбхитэйгээр хабаадахыень французуудые ФКП-гэй Политбюро уряална.

«Вьетнам арадай илалта туйлахын тулада хүдэлмэришэн ангиин, эб найрамдалай тала баридаг бүхы хүнүүдэй нэгэдэжэ хамтаараа дэмжэлгын ябуулга хэхэдэнь юуншье һаад ушаруулжа шадахагүй» гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Баня-Лукада туһаламжа

БЕЛГРАД. (ТАСС). Загребтэхи аэродром дээрэ совет самолёдой экипаж халуунаар угтагдаа. Һаяхан газарай хүдэлхэдэ хохидолдо ороһон Югославиин Баня-Лука городой ба бусад һуурин газарнуудай хүн зондо совет Улаан Хэрээһэнэй бэлэг эндэ асарагдаа. Хүнжэлнүүдые, саахар болон бусад эд бараа совет самолёт асараа.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД…

Манай адрес, телефонуу…

г. УЛАН-УДЭ, Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-… приёмная—54-83, зам. редактора—68-08, зам. редактора… 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—68-… отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-… 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности… строительства—61… советского строительства и быта—69… культуры и школ…0-21, писем и рабселькоров—67-81, … информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин… бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.